

# MLADIKA

februar 2009

cena 3,00 €

Štev. 1

Mitja Ozbič

## PRAZNIK SREČNEGA PRISTANA

ZVONE ŠRUBELJ

### Fragmenti poetične in narativne teologije

## Piccolomini in naši kraji

Branka Sulčič

BORIS PANGERC

»Vsi cvetovi prihodnosti  
so v semenih sedanjosti«

Mitja Ozbič:	
Praznik srečnega pristana . . . . .	1
Rešitev iz krize ni v razkolu . . . . .	4
Javno pismo . . . . .	5
Mateja Gomboc: Izobčenec . . . . .	6
Zvone Štrubelj: Fragmenti poetične in narativne teologije . . . . .	9
Vladimir Kos: Pesmi . . . . .	10
Peter Merkù: Moje življenje v Nemčiji (IX) . . . . .	11
Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da . . . . .	13
Branka Sulčič: Piccolomini in naši kraji . . . . .	14
Boris Pangerc: »Vsi cvetovi prihodnosti so v semenih sedanjosti« . . . . .	16
Antena . . . . .	21
Ocene:	
Knjige: Sto let razdvojenega naroda (P. Klopčič) . . . . .	29
Knjižnica Dušana Černeteta (85) . . . . .	30
Pisma . . . . .	32
Izid 37. literarnega natečaja Mladike . . . . .	32

## Na platnicah:

Pisma uredništvu; Čuk na Obelisku

Priloga: RAST 1 - 2009

Uredništvo in uprava:  
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3  
tel. 040-3480818; fax 040-633307

[uprava@mladika.com](mailto:uprava@mladika.com)  
[redakcija@mladika.com](mailto:redakcija@mladika.com)

Oblikovanje: Matej Susič

Izdaja: Mladika z.z.o.o.

Registrirana pri trgovski zbornici v Trstu  
dne 21.4.1999 pod številko 114276.

Vpisana v seznam ROC dne 15.10.2005  
pod številko 11721.




Član USPI  
(Zveze italijanskega  
periodičnega tiska)

Reg. na sodišču v Trstu št.193 dne 6.4.1957

ISSN 1124 – 657X

Tisk: Graphart srl - Trst

Izhajanje revije podpira Urad Vlade RS za  
Slovence v zamejstvu in po svetu.

pisma 

## Pavle Merkù: Beseda o skladatelju Primožu Ramovšu

*Bognedaj, da bi kdo razumel, da hočem kaj popravljati v tistem, kar je mojster napisal o drugem mojstru, svojem prijatelju. Že odločitev uredništva, da objavi spomin na velikega Primoža Ramovša, še bolj pa globoko občuteno pisanje drugega od velikanov, je vredno vsaj občudovanja, če ne tudi zahvale.*

*Torej ne zaradi Mladike, ne zaradi besedila, le zaradi ljudi, ki berejo in je dobro, da vedo, bi rad dodal k besedam, da je akademik Ramovš orglal pri Uršulinkah "in še tu pa tam drugje po Sloveniji", da je resnično orglal marsikje, skoraj povsod, toda ne more se prezreti njegovega dolgoletnega orgljanja v ljubljanski stolnici, pri "glavni maši". V času, ko so v Sloveniji nekdaj sloveče muze cerkvene glasbene umetnosti morale skoraj umolkniti, je v osrednji slovenski cerkvi dvigoval duha vernikov in veličastje bogoslužja z nedosežnim mojstrstvom svojih improvizacij ter z briljantnim spremljanjem zbora, orkestra in solistov. Skladatelju in organistu, ki se mu tudi ni zdelo za malo predavati na "le" srednji glasbeni šoli, gre torej velika zahvala za marsikaj, prav gotovo za mnogo več, kot danes vemo in kot je mogoče zapisati.*

*V tem smislu pa je resnično največ vredno spominjanje drugega velikega moža, ki zna pokazati zlasti notranjo lepoto. Zato se mu opravičujem zaradi tega mojega vmešavanja - opozoriti sem želel le še na eno zunanjo sled, ki jo je globoko v slovensko resničnost zaoral njegov veliki prijatelj.*

*Hvala obema.*

*Andrej Lenarčič, Ljubljana*

**SLIKA NA PLATNICI:** Med nagrajevanjem 37. literarnega natečaja revije Mladika na Prešernovi proslavi v Društvu slovenskih izobražencev 9.2.2009. Manka Kremenšek Križman prejema prvo nagrado za prozo od odgovornega urednika revije Mladika Marija Maverja (foto KROMA).

UREDNIŠKI ODBOR: David Bandelj, Jadranka Cergol, Liljana Filipčič, Ivo Jevnikar, Marij Maver (odgovorni urednik), Saša Martelanc, Sergij Pahor, Mitja Petaros, Nadia Roncelli, Matjaž Rustja, Tomaž Simčič, Breda Susič, Neva Zaghet, Zora Tavčar, Evelina Umek in Ivan Žerjal.

SVET REVIJE: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Peter Černic, Marija Češčut, Danilo Čotar, Diomira Fabjan Bajc, Ivo Kerže, Lučka Kremžar De Luisa, Sara Magliacane, Peter Močnik, Aleksander Mužina, Milan Nemač, Adrijan Pahor, Štefan Pahor, Bruna Pertot, Marijan Pertot, Ivan Peterlin, Alojz Rebula, Peter Rustja, Ester Sferco, Marko Tavčar, Andrej Zaghet, Edvard Žerjal in člani uredniškega odbora.

Mitja Ozbič

# Praznik srečnega pristana

Govor na Prešernovi proslavi DSI v Trstu, 9. 2. 2009

S poštovani !

Najprej zahvala organizatorjem, da so mi zaupali vlogo govornika na današnji Prešernovi proslavi.

Menim, da je Prešernova proslava za vsako skupnost Slovencev, kjerkoli biva in v kateremkoli okolju, to, kar je v življenju društva občni zbor, v vsakoletnem delovanju vsakega podjetja pa odobritev obračuna in proračuna. Lahko bi Prešernovo proslavo pojmovali, tako kot vsako Drago, preverjanje stanja duha na Slovenskem, če govorimo o osrednji Prešernovi proslavi v Ljubljani, o stanju duha Slovencev v Italiji, če govorimo o proslavah, ki se v teh dneh odvijajo v treh pokrajinah, kjer smo Slovenci zgodovinsko prisotni. Omejevanje Prešernove proslave le na spomin na Prešerna in na njegovo delo pomeni namreč omejevanje sporočilnosti njegovega dela in njegovo fosilizacijo v preteklost namesto projekcije v prihodnost. Sam čutim še vedno Prešernov dan kot največji slovenski – zdaj državni – praznik, ne glede na proslavljanje osamosvojitve in Plebiscita, ki sta kot praznika v zadnjih petnajstih letih odzvela del blišča in važnosti Prešernovemu dnevu. Slovenski narod je namreč do leta 1991 preživel hvale kulturi in ravno praznik te kulture je 8. februar. Lahko bi ga imenovali – po osamosvojitvi Slovenije – praznik srečnega pristana ob varnem pomolu slovenske države po večstoletni razburkani plovbi.

Če se torej povrnemo k bistvu sporočilnosti Prešernovega dne – praznika kulture, je to predvsem proslavljanje tega, kar smo na kulturnem področju znali ustvariti in gojiti, kar nam dokazuje današnje podeljevanje nagrad, in tega, kar smo znali sami v sebi kot skupnost in kot posamezniki nadgraditi in prerasti, da smo lahko »ob letu osorej« srečnejši in modrejši.

Kakšno je torej stanje naše skupnosti – o katerem se sprašuje vsak govornik na Prešernovi proslavi?

Ob tem vprašanju bi rad svoje današnje razmišljanje osredotočil na SIMBOLE. Namreč, naše življenje in delovanje je polno simbolov, že sam pozdrav – stisk roke – je simbol, ki ni enak po celem svetu in v vsaki civilizaciji. Že sam akt pozdrava nas uvršča v določeno sredino. Če se iz univerzalnega povrnemo na lokalno raven, točneje v to dvorano, je že ta polna simbolike, v kateri se prisotni prepoznavamo. Naj le začnemo pri doprsemnem kipu prof. Peterlina in sporočilnosti njegovega dela za slo-



Mitja Ozbič (foto KROMA).



920092262

venska, krščanska in demokratična načela. Sama Prešernova proslava ima svojo simboliko, nagelj in rožmarin, trobojnica, Prešernova slika. Tudi ti simboli prinašajo sporočilnost, v kateri se prisotni prepoznavamo.

Zakaj vam govorim o simbolih? Ker je v zadnjih mesecih simbolika privrela na dan z vso svojo močjo: če začnemo s slovenskim trakom ob otvoritvi šolske jedilnice v Barkovljah, nadaljujemo z dvojezičnimi cestnimi oznakami ob odprtju novega avtocestnega odseka med Padričami in Katinaro vse do zaželenega pravega dejanja med Italijo in Slovenijo. Za vsem tem se prepleta simbolika.

Ob vsakem problemu in zapletu se navadno držim načela, da prej preverim, kaj sem sam zgrešil, šele nato iščem grešnega kozla drugje. Ponavadi se tako ustavim že pri prvem koraku in ne potrebujem nadaljnega iskanja. V naši skupnosti pa že desetletja prevečkrat iščemo vedno krivce drugje, ne vprašamo se pa, če je vse v redu z nami samimi. Če si namreč gotov samega sebe, prepričan v to, kar si, v to, kar delaš, v to, kar te predstavlja navzven, te bo težje nekdo napadel oz. bo dvakrat premislil, preden bo to storil, ker ne bo imel oprijemov, razpok, v katere bi silil. Če pa se že navzven kažemo omahljive, neenotne, brez minimalnih – lahko bi rekli državotvornih – skupnih simbolov in vrednot, zlonamerneži ali drugačermisleči, kot se pač vzame, samo čakajo na naš spodrseljaj, pa je po nas.

Če bi nam bilo jasno, kateri so naši simboli, in bi to izkazovali tudi navzven, bi se ne zaradi nepomembnega traku ob otvoritvi nepomembne šolske menze razvnele take debate. Zato se sprašujem: kateri so simboli, ki nas združujejo, ki nas navzven predstavljajo kot enotno skupnost? Zakaj se gremo pritoževati in iskat zaščite v Ljubljano, ko nam v Italiji režejo sredstva ali ko je katera naša ustanova v krizi, ko pa gre za poistovetenje naše skupnosti z matico, nočemo izbrati slovenske zastave kot svoje in je dvomljivo, če se lahko v slovenskem vrtcu ob otvoritvi prereže slovenski trak? Zakaj se v primerjanju s



Pogled na Peterlinovo dvorano in na številno občinstvo na Prešernovi proslavi (foto KROMA).

svojimi italijanskimi someščani vedno imamo za boljše, ker smo Slovenci in torej bolj sistematični, urejeni, odločni, tako kot bližnja Republika Slovenija, ko pa se moramo primerjati s sonarodnjaki matične domovine, smo boljši, ker smo delno – podzavestno – tudi Italijani? Zatekamo se tako v nek nedefiniran prostor, ki mu še vedno pravimo zamejstvo, kjer živimo zamejci in ki bi moral kot tak imeti tudi svojo zamejsko zastavo; kljub temu, da zamejstvo ni zapisano na nobenem zemljevidu, in kljub temu, da je predpogoj – MEJA, na katerem se je ta izraz začel rojevati – nihče ne ve točno kdaj po letu 1954 – izginil. Mislim, da bi morali kot zrela skupnost fizični izbris meje uporabiti tudi kot priložnost za dokončno izginotje izraza zamejstvo in se končno imenovati za to, kar smo: Slovenci v Italiji. Drugače bomo pri tem naleteli spet na probleme, ko nas tržaški župan imenuje za Italijane slovenskega jezika in se v zadnjem intervjuju v Primorskem dnevniku s časnikarjem zapleta v smešne besedne igre o tem, kako bi nas definiral, kot da bi bila na tekmovanju za Cankarjevo nagrado ali na simpoziju etnologov.

Ni čudno, če se torej večina t. i. zamejcev ne prepozna v Sloveniji, kot izhaja iz anket med višješolci. Ker je morda izraz »matična država« neprimeren za naš prostor? Ker izraz »matična država« predpostavlja, da smo iz matice prišli, kar velja za izseljence po svetu, ne pa za Slovence v Italiji? Iz tega izhaja neistovetenje z matico. V pomoč nam je lahko skupni slovenski kulturni prostor. A kaj nam ta rabi, če se že takoj za mejo – recimo v Sežani, in ne le v osrednji Sloveniji kot nekoč – čudijo, da kako lepo govorimo slovensko, kot da bi živeli v Avstraliji ali Argentini, ne pa lučaj stran na ozemlju, ki je bilo do leta 1945 vedno že stoletja in stoletja skupno. Kar sem nekoč mislil, da je 50-letna propaganda ustvarila le v glavah Italijanov v Trstu, se iz dneva v dan zavedam, da je ustvarila tudi v nas samih. Mentalno nas je ločila od nekdanjega slovenskega prostora, ker se s Slovenijo ne istovetimo popolnoma, kljub temu, da smo Slovenci, da dihamo s Slovenijo in zanjo, ker smo – kot pravi Cankar – njena pljuča.

Kako bomo torej v tem ločevanju uvrstili vse številnejše mlade Slovence, ki npr. živijo v Sloveniji, delajo in se udeležujejo pa v Italiji, kjer npr. šole obiskujejo tudi njihovi otroci? Ali tiste mlade Slovence, ki živijo v Italiji, večino dneva in tedna pa preživijo v Sloveniji, ker so tam zaposleni? Ali pa tiste, ki se raje kot v tržaško gledališče odpravljajo v sežansko ali novogoriško? Take osebe postavljajo pod vprašaj celoten koncept dosedanje razdelitve med matico in zamejstvom, ker to delitev presegajo in v njej ne prepoznajo več realnosti. Se kdo od vas še spomni meje med Štivanom in Tržičem, morda nekateri izmed nas mlajših le še ostankov mejnega prehoda, ki so tam samevali nekaj časa v našem otroštvu?

A tudi takoj za mejo nas "predmejci" nimajo za svoje, torej oni niso čisto naši, mi pa nismo čisto njihovi. Kot nekdanji bratje, ki jih je petdeset let zgodovine spremenilo v bratrance. Tako se je ob omenjeni polemiki našel marsikdo med Slovenci, ki je trdil, da smo pač v Italiji in se v Italiji uporablja italijanska zastava. Kljub temu da v Kopru, ki je v Sloveniji, ob Prešernovem dnevu, ob Dnevu samostojnosti itd. plapolata stotine italijanskih zastav. V Glosi Primorskega dnevnika pa berem, da bi piscu ne bilo ravno prijetno rezanje italijanskega traku (namesto slovenskega) ob otvoritvi šolske menze na italijanski šoli v Kopru. Zame bi to bilo najprijetnejše opravilo, ker bi ga storil v zavesti in spoznanju, da je Slovenija dosegla tako raven demokracije in samozavesti, da se z zastavami sploh ne ukvarja več, kaj šele s trakovi ob otvoritvah šolskih menz.

Menim, da je torej med Slovenci v Italiji temeljno vprašanje problem ISTOVETNOSTI in SIMBOLOV, ki iz tega izhajajo, s katerim se moramo kot skupnost čimprej soočiti, drugače nas bo zgodovina povozila in bomo kot tisti japonski vojaki, ki so še leta po končani drugi svetovni vojni branili osamljene pacifiške otoke pred Američani. Mi pa bomo naše zamejstvo neuspešno branili pred naravnim koncem zaradi izginotja bistva zamejskosti, to je meje, ki je več ni.

Hvala.

# Rešitev iz krize ni v razkolu

Slovenci v Italiji nismo otok, ki se ga neprilike celine ne tičejo, ker je vmes morje. Tudi pri nas je namreč krepko čutiti posledice globalne krize, ki pa je resnici na ljubo povod italijanskim oblastem, da štedijo z denarjem tudi pri postavkah za naše najpomembnejše ustanove. Zgodba je znana in je ne velja tu ponavljati, dovolj je le povedati, da se je vsaj za letošnje leto po mnogih intervencijah, tudi slovenske vlade, problem financiranja naše narodne skupnosti v Rimu zaenkrat rešil, nobenih zagotovil pa nimamo za prihodnje in naslednja leta.

Kriza pa ni samo nadloga, je tudi priložnost, saj se v stiski rado zgodi, da človek da najboljše iz sebe. Zato bi upravičeno pričakovali kake pogumne in inovativne rešitve za izhod iz slepe ulice. Teh pa ni videti, nasprotno, začele so se porajati stare skomine po skoraj prisilnem združevanju, ker si, tako se govori, pač ne moremo privoščiti tako razvejanega kulturnega, prosvetnega in družbenega delovanja, skratka ta naša civilna družba z nekaj sto društvi stane. Tako je predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze prišel na dan s kritiko na račun t. i. »dvojnikov in trojnikov«, kar so začeli (naj nam ne zamerijo) naravnost papagajsko ponavljati vsi njegovi sodelavci, ne da bi se izjasnili, kateri so ti dvojniki in trojniki, ki bi jih bilo treba odpraviti oz. združiti. Njihovi posegi so se v zamejskih občilih kar vrstili, rdeča nit pa je bila neprikrita kritika na račun sorodne krovne organizacije in njene domnevne premajhne kooperativnosti in pomanjkanja pripravljenosti na reforme v manjšini, čeprav že spet ni jasno, v čem sestoji ta reformizem, s katerim si nekateri širom po Italiji in očitno tudi v naši skupnosti tako polnijo usta. Za nameček se je pojavil tudi predsednik paritetnega odbora z razmišljanjem o neuresničenih ciljnih programske konference izpred petih let, čemur je bil posvečen tudi poseben debatni večer.

Verjetno ne zgrešimo, če napišemo, da je vse skupaj povezano z dvema dogodkoma,

ki bosta na sporedu v prvi polovici letošnjega leta. Prvi je občni zbor SKGZ, kjer napovedujejo »presenečenja«, drugega pa predstavljajo upravne volitve v nekaterih slovenskih občinah, kjer je SKGZ konec prejšnjega leta že napovedala podporo »levim dogovorom« in polemično ost usmerila v stranko Slovenske skupnosti, kateri še vedno zameri, da je na svoji listi za deželni svet kandidirala najboljši adut SKGZ, se pravi njenega bivšega deželnega tajnika, ki je postal deželni poslanec zbirne narodne stranke. Možna pa je še ena razlaga: civilna družba Slovencev v Italiji je s svojo pluralnostjo idej in interesov postala očitno tako razvejana, da je že težko obvladljiva, kar za organizacijo, ki ni nikoli skrivala želje po sicer izgubljenem, a nikoli pozabljenem monopolu (zdaj mu pravijo primat), predstavlja hud udarec. Od tod želja po združevanju z utemeljitvijo, da bi na tak način prihranili sredstva. Koliko bi prihranili, pa je vprašanje, saj bi se posledično postavke prerazporedile in ni rečeno, da bi združene organizacije in ustanove prejele enako vsoto, kot so jo prejemale takrat, ko so bile razdeljene na t. i. »dvojnike in trojnike«. Res pa je, da bi bile tako zreducirane organizacije lažje obvladljive, s kakšnimi posledicami za notranjo demokracijo v manjšini pa si lahko predstavljamo. Tisti, ki smo doživeli »dobre stare čase« enoumja (tudi znotraj manjšine), vemo, kaj to pomeni.

Se torej v manjšini obeta razkol? Tega ni mogoče reči, gotovo pa je, da to ne predstavlja izhoda iz krize. Zelo lahko je namreč ustvarjati diferenciacijo, veliko težje pa je potem se soočiti z njenimi posledicami in ni rečeno, da se na koncu račun izide. Poleg tega po pravici povedano znotraj slovenske narodne skupnosti nihče ne čuti potrebe po kakem razhajanju take vrste, ki bi ga tako večina ljudi začutila kot vsiljenega, zato se lahko na koncu celo zgodi, da se razkol vrne kot bumerang k tistemu, ki ga je povzročil.

# Javno pismo

Sorodniki in njihovi potomci ne bomo, kljub temu da čas celi rane, pozabili ne Danice Tomažič ne njenega brata Pina, očeta Pepija, ne Daničinega moža Stanka Vuka ali strica Ferda Bidovca, obsojenega na smrt na prvem tržaškem procesu in usmrčenega v Bazovici ... Živimo s spomini in ranami, ki so se zacelile, brazgotine pa so ostale, kakor tudi naše ogorčenje nad zločini italijanskih fašistov, ki še danes odmevajo, a jih hočejo nekateri spregledati. Ko so izšla pisma Stanka in Danice, se je spletel nekak slovenski mit o mladoporočencih iz ulice Rossetti, ki je spodbudil Fulvia Tomizzo, da je napisal roman z istim naslovom. V tem romanu nas je zbudel njegov osupljivi namig na incestno razmerje med bratom Pinom in sestro Danico, za katerega ni nobenih dokazov in o katerem se ni nikoli govorilo. Edini realni namig je morda mogoče najti v enem od Stankovih pisem, kjer pravi, da "nečesa" Pinu ne bo nikoli odpustil ... Ali pa gre res za "incest"? Morda pa le za duhovno in ideološko boljševidično pollaščenje in "posilstvo" sestre? Kasneje sta o Stanku in Danici pisala še Boris Pahor in Tone Partljič. Vendar sta svoje manj provokativno pisanje obdelala literarno, junaki imajo literarna imena itd. Tudi njuno pisanje je za nas hočeš nočeš boleče, četudi v tem bolečem namigu na srečo nista našla takega pomena, da bi ga vključila v svoje delo.

V nedavni uprizoritvi v "domačem" SSG Trst **Zaljubljeni v smrt** pa sta avtorja (režiser Samo Strelec, avtorica Tamara Matejc) znova dregnila v za nas zmerom bolečo temo. Junakom nista nadela literarnih imen, ampak nastopajo pred nami "naša" Danica, Pino, Stanko, mama ... Ne le mi, tudi marsikdo drug zaradi tega doživlja dogajanje na odru kot "resnično". S pravo lakoto se gledališki ustvarjalci vržejo na domnevni incest (ki je zanje dejstvo), ga uprizarjajo v seksualno provokativnih prizorih, tako da je videti, kot da si Danico mož in brat "erotično" podajata ... Ne le mi, sorodniki, ki smo svoje ljudi poznali, ljubili in izgubili, tudi drugi so nas

začudeno spraševali, ali ne bomo tožili SSG in avtorjev.

Ker vemo, da umetniške stvaritve ne sodijo na sodišče in da tudi javnost potem prizadete tožitelje navadno cinično smeši, tega ne bomo storili. S tem pismom pa opozarjamo, da bi morali tudi umetniki poznati moralne in kulturne meje in dimenzije, da ne bi odpirali in še dodatno poglobljali naše bolečine, ampak iskali umetniško resnico, ne pa nedokazane namige spreminjali v glavno mrhovinarsko temo ... Čudno, da jih bolj ne zanimajo nacionalne in druge eksistenčne dimenzije nasilja in smrti naših ljubih ... Ne obsodijo tako radikalno fašizma, kot z radikalno "umetniško svobodo" brskajo po intimnosti naših dragih na način, da žalijo njihov spomin in tudi čustva njihovih še živih sorodnikov in potomcev. Za to jim ne moremo reči hvala, ampak: "Oprostite, prizadeli ste nas, umazali naše ljube pokojnike in pristali na vsesplošni nizki okus, ki nas obdaja ..." S tem so se utopili v vsesplošnem senzacionalizmu, brskanju po umazanih intimnostih, za katere ni dokaza, a očitno pride prav vsak namig ...

To obsojamo. Ne želimo, da bi njihovi potomci kdaj gledali na primer prizore o njihovih seksualnih intimnostih in deviacijah, za katere sicer ni dokazov, a so, žal, tako privlačne ... Če bi sami na tak način izgubili svoje ljube, bi gotovo čutili in razmišljali globlje in drugače. Tako pa so krivični, površni, v naših očeh žaljivi. Seveda upamo, da ne bodo nikoli doživeli usode naših dragih, ki jih z resničnimi imeni tako zelo človeško žalijo ... In s tem tudi nas.

V imenu sorodnikov družin Tomažič, Vuk, Colja, Bidovec in njihovih prijateljev in prizadete gledališke publike podpisana sestrična Pinka in Danice

**Majda Colja Kompan**

v Ljubljani, 17. 2. 2009

# Mateja Gomboc

## Izobčenec

Priporočena na literarnem 36. natečaju revije Mladika

**Z** železniške postaje stopiš naravnost v center mesta. Neobičajno, da tako treščiš v osrednji mestni vrvež in v trenutku vse izveš o kraju, ki ti je bil še nekaj minut prej, ko si se mu šele bližal, tuj in povsem neznan. V zadnjih sapah vlaka še strašljiv, zdaj pa razgaljen v svoji pritlehni govorici hitenja, hupanja, barvah semaforja in svetlobnih efektov trgovin, poln pogledov.

Vonj zbitih ulic mi je sicer znan, spada v moje domače proletarsko blokovsko naselje v predmestju. A kljub temu me München prestraši. Prevelik je. Stopam z železniške postaje proti glavni ulici, na desni je zelenjavar, malo naprej pivnica, na drugi strani trgovina s kitajskim in indijskim kičem. Vse opazim, vse si zapomnim, taka sem že od malega. Vse uskladiščim v spomin, da imam zdaj proste oči in dušo za opazovanje ljudi. Bom pozneje premlevala.

Okoli železniške postaje so ljudje drugačni. V njihovih očeh razbereš cilj, poganjajoč v hitrih korakih. Roke so polne; če v njih ni kovčka ali potovalke, je vsaj časopis za branje v kupeju. Tisti, ki so hoteli proti postaji, so bili mirnejši od onih, ki so šli v mesto. Šli so domov. Njihov pogled je bolj usidran, misli, ki jim mrščijo čelo, so usmerjene v neposredno gotovost domačega okolja. Oni drugi pa, ki z menoj vred stopajo proti velikemu mestu, se z begavimi očmi mešajo med sabo v množico izgubljenecv, ki kot da tavajo v neznanu tujost.

Nisem vajena teh pisanih evropskih mest. Pri nas doma je vse istih barv in odtenkov, cesta, izložbe trgovin, stopnišča, fasade. Vse je sivo, utopljeno v žaltavih odtenkih. Še ljudje ne izstopajo v svojih oblačilih, laseh, pogledih. Pogledam sebe in okoli sebe. Doma bi bila neopazna v množici enakosti. Tu pa bodem v oči. V meni vsakdo zlahka prepozna tujko iz sveta, ki ga pisani svet ne mara in se ga boji. Gledam ljudi, ki mi stopajo nasproti. Če me pogledajo, takoj umaknejo pogled, se mi zdi.

Dare me je čakal na glavnem trgu. Videla sem ga že od daleč: naslonjen je bil na cvetlično korito in gledal navzgor. Menda je v Münchnu slavna ura, na kateri se ob bitju sprehodijo mali možički. Zdaj zdaj bo zazvonilo. Nasmehnila sem se: Dare je od vedno

občudoval strojčke, premikajoče se mehanizme, navoje, vzmeti. Doma je vedno vse razstavil in potem s filigransko natančnostjo znova sestavil.

Nisem ga takoj nagovorila, stopila sem ob njegov hrbet in tudi sama gledala igro plešočih lutk. Vzela sem si čas, da sem lahko opazovala Dareta. Izredno je suh, še bolj kot včasih. Mamo bi skrbelo, če bi ga videla. Na sencih so mu lasje nekoliko osiveli. Saj je še mlad, me je prešinilo. Pa požrem, morda mi ne bo treba vsega povedati mami, če se tega ne bom spomnila.

»Dare, tu sem,« sem ga tiho nagovorila od strani, a se je kljub mojemu mirnemu glasu zdrznil. Takoj se je spet sestavil in čez obraz se mu je razlezel širok nasmeh, kakršnega zmore samo on.

»Kristinca!« me je objel. Dolge roke so me skoraj trikrat zaobjele. »Oprosti. Kristina.« Daretast nasmeh me je celo premeril: »Pozabil sem, kakšna punca si že.«

»Si jih videla?« je pomignil z glavo proti zvoniku nad mestno hišo.

»Veš, da. Krasno. V Pragi je nekaj podobnega, ne?« sem navezala.

Oči so se mu zasvetile: »Da, na navoju je vse, ti bom narisal, na kakšnem ...«

Stari Dare ... Vzel bo papir, ko bova sedla za mizo, in mi narisal načrt mehanizma. Z vsemi detajli. Obkrožil bo mesta, kjer motor poganja, kjer pride do obrata, kjer so utori drugačni. Pojasnjeval mi bo in v svoji vznesenosti ne bo opazil, da mu težko sledim, ker ne obvladam njegovega sveta.

V desno roko je vzel mojo potovalko, mi ponudil levico, da sem se je oprijela. Šla sva med ljudmi, kot da sva edina, ki stopava v nasprotno smer.

Stanovanje je v drugem nadstropju v stari meščanski hiši, čisto blizu evangeličanske cerkve. Zelo preprosto, z majhno temno predsobo, s starinsko kopalnico in eno samo sobo.

Stopila sem v sobo in si jo radovedno ogledovala.

Okno je bilo zastrto z zavesami, ki so poplesovale v prepihu. Prosojne so se prelivale v toplih opečnatih tonih z drobnimi zelenimi vijugami. Sonce, ki je žarelo v aprilskem zatonu, in veter sta jih oživila, da



so zelene kačice migetale kot žive. Po sobi je sončna svetloba metala mehko rdečkasto barvo, da je bila soba vsa topla in plemenita. Ob straneh sta visela še debelo tkana zastora, grobo rjava. Dare je za mano stopil v sobo, zaprl vrata, prižgal luč in z naglimi koraki stopil k oknu. Zaprl ga je in ga zastrl z zasto-roma.

Hotela sem protestirati. Potem me je zmrazil Daretov opravičujoč pogled: oprostite, moram, še vedno me je strah.

Soba je v hipu izgubila lesk.

Dare je prižgal luč, a toplega bleščanja ni bilo več. Odkimala sem soncu, ki se je spogledovalo z mano skozi reže težkih zastorov, in se razgledala po sobi. Stroga moška soba, omara za vrata, na sredi miza z dvema stoloma, na desni ob steni postelja z visokimi stranicami. Ena sama. »Kje bom pa spala jaz?« sem vprašujoče pogledala Dareta. Stegnil je roko in rekel: »Za omaro imam raztegljivo posteljo. Na njej bom spal jaz, ti pa na tej, da se spočiješ.«

Odvzel mi je jakno, odložil mojo potovalko poleg postelje in malce v zadregi vrgel pogled po sobi: »Tako imam. Saj je v redu, kajne? Zame, mislim.«

»Dobro je, odlično,« sem vzkliknila in si nisem bila všeč. Dare ne mara moje vzhičenosti. Ko sem bila otrok, mi je govoril: »Ne pretiravaj, ni ti treba tako čustvovati.« Zdaj sem se spet slišala. Dare se je naredil, da me ne sliši. Hvaležna sem mu bila za to.

Ampak priznam, bila sem krčevita, vsa ujeta v zadrego. V spominu sem ujela zadnjo podobo Dareta, ko je pred dobrimi osmimi leti stal v veži – takrat smo bivali še v svoji hiši – in se poslavljaj od očeta. Čepela sem na podestu in gledala skozi reže ograje, da nista vedela zame. Možato sta stala drug proti drugemu in si gledala v oči, brez besed. Potem je oče nenadoma razširil roke in Dareta stisnil v objem. Oče, tako trd in nedostopen. Solze so mi kar same tekle po licih, čeprav nisem vedela vsega. A očetov objem je bil preveč, tako neznan in strašljiv. Nisem se smela izdati, tam na stopnišču.

Odpihnili smo spomin in strahoma pogledala v Dareta, če je prebral moje misli. Ni me gledal več, ni bil pozoren name. Toda tako sivo zazrt pogled nekam v prazno me ni pomiril. Zazdelo se mi je, kot da gledam brata, lebdečega v milnem mehurčku, oddaljujočega in spet bližajočega v nadušnem brez-zračju.

Zvečer sva se pogovarjala. Pripovedovala sem mu vse o domu. Najprej o materi. Zadnje čase ima hude bolečine, krčne žile so otekle, prevezuje si noge s tesnimi povoji in ne sme več delati. Sedi in cele po-

poldneve plete. »Tako vsaj ne pogreša vrta in hiše,« se je grenko posmehnil Dare. Napol sem prikimala in lažnivo skomignila, ker mama v resnici usiha v žalosti po svojem vrtu. Zdaj zahaja v cerkev, nikoli prej ni. Z ženskami žebrajo molitve pred mašo. In ostaja tudi pri maši. Dare se je čudil in ni nič rekel. In sem ga spet gledala, zadržana, kako ve za mamino trpljenje, tudi če mu nisem nič rekla o njem.

O očetu. Oče bere, po cele dneve bere. V penziji je, mizerni denarji. Nič ne more spremeniti tega, take so penzije pri nas. Če nimaš kakšne njive ali žlahte na kmetih ... Spet sem narobe rekla. Tudi ati je rad delal na vrtu, ko smo ga še imeli. In kaj popravil po hiši. Zdaj je drugače, zdaj tega pač nimamo več, zato naš oče bere. Hodi v knjižnico, tam preli-šta časopise. Domov pride s cekarjem knjig. Najprej sede v kot v kuhinji in miže pomolči, kot bi v spominu spet prebral časopise iz knjižnice. Nato lista po knjigah, vse pregleda. In si izbere eno in bere.

Umolknila sem in tišina je padla med naju, kot doma, ko mama plete svoj molk v pletilke in oče diha v črke knjig. Pustila sem Daretu, da ju je gledal in bil nekaj časa v mraku domače kuhinje.

»Kakšen je naš novi dom?« je nenadoma vprašal.

O bog. Ne bom znala opisati brez laži. Ne bom mogla predstaviti naših sob brez krčevite želje, da bi Daretu naš dom bil najlepši. Kot je bil oni, ki ga je on zapuščal tistega avgustovskega dne in se vanj ni več vrnil.

Rekel je naš. Ni rekel vaš. Je to zaradi mene? Ali pa mu je dom tam, kjer sta mama in oče? Tudi če njega ni tam, tako v telesu. O bog, kakšna odgovornost, ne bi me smel tega vprašati. Zdaj moram jaz povedati, kakšen je naš dom.

»V drugem nadstropju smo, blizu železnice. Dobro zidan blok je to, debeli zidovi. Stopnišče je sivo, ampak v tlaku se vidijo drobne bele, črne in sive pike. Rada gledam v tla, kot drobna očesca se mi zdijo. Ko odpreš vrata našega stanovanja, zacinglja zvonček na vratih, še od prejšnjih lastnikov. Vstopiš na majhen hodnik, od koder vodijo vrata v sobo mame in atija, v mojo sobo in v kuhinjo. Tla so povsod lesena, taka ladijska. Ob sobotah jih zdrgnem, mama ne more več. Včasih jih Ana, če pride čez konec tedna domov. Samo kopalnica je v svetlomodrih ploščicah, kot tvoja tu.«

»Kakšna je kuhinja?«

»Imamo še tisto iz hiše, našo. Prosili smo zanjo, ker smo videli, ko smo prišli tja, da ni kuhinje. Dovolili so nam.«

Malce je pomolčal, verjetno potopljen v vonj domače kuhinje. Potem je spet oživel:

»Miza in stoli tudi?«

»Tudi. In klop. Moja postelja je tudi ista.«

»In Aleš, kje spi Aleš?«

Nisem vedela, da bo toliko vprašanj. Takih, ki bi jih lahko zamolčal, če bi me imel rad. Za hip se je v meni dvignila jeza na Dareta, ki neusmiljeno hoče vedeti.

»Aleša ni več doma. Dela ... v Celju. Pri ... milici.«

Tega zadnjega mi morda ne bi bilo treba povedati. Ampak saj bi vprašal.

Potem ni več spraševal.

Vseeno sem mu govorila o Ani, ki študira in prihaja domov le kdaj pa kdaj. In o svojem delu v pisarni. Nisem mu povedala, da bi šla rada z Ano vsakič, ko odhaja od doma. Ni me vprašal. Niti ga ni bilo več tu, v telesu, ki je sedelo ob meni.

Zvečer dolgo nisem mogla zaspati. Dare se je tudi premetaval. Motilo me je, da vlada v sobi popolna tema. Nisem si upala predlagati Daretu, da bi odgrnila zastora, ki ju je popoldne tako sunkovito zastrl. Doma nismo imeli na oknih nič, le osivele zavese. Ponoči sem opazovala igro obcestnih luči in bežečih avtomobilov. Včasih sem slonela ob oknu in čakala, da gre mimo vlak. Kača lučk, ki v svojem drobno skrivajo drobne človečke. Zdaj sem plitvo dihala in mislila nanje.

V tisti temi sem bila povsem izgubljena. Odprtih oči sem zrla v praznino noči. Nobene meje v njej, nobene reže svetlobe izpod zastorov. Kot da bi moja postelja, vsa tuja, lebdela v vsemirju brezvezdnega vesolja. Sredi nič. Kot da se tako silovito suče okrog vesoljne osi, da je že kar negativno.

Zaprta sem oči in me je obsedla ista tema. Odprla sem jih in je bilo spet isto. Ni razlike med spanjem in budnostjo, oboje je tema. Bivanje sestavlja svetloba, vsaj soj svetlobe, spanje pa je odhod v nič, ponoči smeš oditi, jaz pa zdaj ne morem in ne smem. Srce se mi je krčilo, prisluhnila sem Daretu. Kot da ga ni v tej črnini. Še tesneje se mi je zožilo obzorje, stisnila sem kolena k prsim in se utišala. Pošastna tišina noči in teme. Le moje srce in šumi utripanja.

Sredi noči sem odprla oči v nič. Zbudila me je silna teža na telesu. Duši me tema s svojim ničem, me je prešinilo. Ne, to je človek, ki me ima vklenjeno pod sabo. Tedaj sem začutila roke okrog svojega vratu. In sapo, moško sapo.

»Kdo te je poslal, povej!«

»Dare, ne! Kaj ... Kaj misliš! Kaj ti je?« me je dušilo težko bratovo telo, ki me je tlačilo v posteljo.

Skušala sem osvoboditi roke, ujete v Daretov oklep stegen, ki so me stiskala v omot rjuhe.

»Vem, vse vem. Poslali so te. Moraš me spet vrniti njim! Moraš kaj izvedeti, da me bodo ujeli na besedi. Celega me moraš prevohati, da me bodo ti psi spet lahko preganjali. Vse jim moraš povedati. Spet me hočejo, ni jim bilo dovolj, uničili so me, svinje, hočejo še,« je sopelo iz njega.

Misli so se mi počasi bistrile: zapor diha iz Dareta. Vonj po palici, po ricinusu, po nočnih izsiljevanjih, po scalini in krvi v letih, ko so ga potegnili iz študentske sobe v gnilobo povojnih čistk. In skeleča bolečina spoznanja: tudi mene je postavil obnje, kot da sem njihova. Njegova mala sestra – izdajalka. Prešinil me je spomin na mamo, kako mi je zavijala za Dareta: velikonočno šunko, potico, žganico ... Jopico, spleteno pozimi, pretoplo za zdaj ... In spomin na očeta, kako se mu skrbi nabirajo med gubami na čelu, pa kar molči, tako da nič ne vem ...

»Dare, ne ...« sem vsa šibka in neprepričljiva. »Samo mama in ati vesta, da sem tu.«

Roke okrog mojega vratu so popustile, spustil se je z mene. Dihal je težko, kot da bi pravkar bil na zasliševanju. Stegnila sem roko in otipala stikalo nočne svetilke. V soju svetlobe me je zabolal pogled na Dareta. Sedel je na robu postelje. Glava mu je težko ležala v kelihu dlani.

»Oprosti, Kristina ... Tako me je strah ... Vedno mislim, da bodo prišli za mano. Bal sem se zate, ker si tako mlada ... Ker te lahko izrabijo ...«

Hip nato blodni pogled obsojenca:

»Ampak povej jim, da sem dobro. Da spet študiram. Niso me pogazili, psi. Povej jim, da me tu ceni. Na faksu bom ostal, kot asistent, potem bomo videli. To jim povej.«

»Dare, vem, dobro ti gre, in ne boj se, nikomur mi ne bo treba povedati,« sem se zavnala na postelji in stegnila roko proti bratu. »Tu sem, tvoja sestra, in samo to, zapomni si to. Saj niti ne vem, kaj govoriš ...«

Dare je legel obme, v krču objemajoč kolena.

»Mama, ati, ti, Aleš, Ana – vi vsi, moji, moja družina. Saj bom zmogel, boš videla. Koliko mislim na vas ...«

Vstala sem, odgrnila zavese in pustila mestnim lučem prodreti v noč sobe. Potem sva sedla k mizi in dolgo, veliko govorila.

Zvone Štrubelj

# Fragmenti poetične in narativne teologije (I. del)

V svetu, ki hoče biti znanstveno izmerljiv do zadnje molekule, v poskusih poseganja v skrite gene življenja, se je začel rušiti in se še ruši svet čarobnega, svet notranjih podob, kraljestvo sanj človekovega srca. Človekova transcendenca pa vendarle prihaja še vedno do izraza. Tam, kjer so merilni aparati najbolj precizni, in tam, kjer senzorstvi zaznavajo premikanje slehernika, se pojavljajo antene nevidnega. Človekovo neizživeto hrepenenje po večnem kliče in kliče. Kliče umetnike, ki nas vodijo v pozabljene in skrite hrame človekove skrivnosti, kliče preroke, ki bi znali govoriti tako, kot je govoril Jezus iz Nazareta. Ta neprilagojena božja pojava še vedno vznemirja s svojo besedo, s svojim stilom življenja, s podobami, ki jih je zarisal v pesek človeške zgodovine. Teologija je na križišču. Ko se odpoveduje sistematičnemu in konceptualnemu načinu razlaganja, se seveda ne odpoveduje inteligenci. Le-ta dobiva nove razsežnosti. Ponovno hodi v šolo Nazarečana, ki je znal biti poet življenja, ki je znal pripovedovati, kot da bere iz skritih, svetih posod človeških src. Nova pot? Na nek način ja. Po drugi strani pa že močno uhojena pot. Gre namreč za vračanje k evangeljski pristni preprostosti, k izviru. Nova renesansa lahko imenujemo poskuse poetične in narativne teologije, ki ima na teoloških fakultetah krščanskega sveta še zelo malo prostora. Njene žarke pa prepoznavamo že domala na vseh kontinentih sveta. Tudi Mladika se jim ne upira!

Če se jim želite izpostaviti tudi vi, si preberite tole.

Stopili bomo v jeruzalemski tempelj. Vemo, da je od njega ostal le zid žalovanja. Toda zamišljamo si ga lahko, prekoračimo lahko zid žalovanja. Nevidna roka nas bo popeljala k dogodku, ki je zapisan po rokah evangelista Luka. Prestopili bomo tudi »krščanski zid žalovanja«, ki ga je zgodovina zahodnega, nekdanj t. i. krščanskega sveta, postavila med nas in med živim Jezusom.

Krasno je spregovoril starček Simeon, ki ga evangelij opisuje kot pravičnega in Boga boječega, čakajočega na Izraelovo tolažbo: »Zdaj odpuščaš, Gospod, svojega služabnika v miru ... moje oči so videle Odrešenika, ki si ga poslal vsem ljudstvom: luč v razsvetljenje vsem narodom in v slavo Izraela, tvojega ljudstva« (Lk 2,29-32). Z Jezusom v naročju se je zahvaljeval Bogu za ta dogodek sreče. Ni zaman pričakoval, ni zastonj živel. Ni bil zastonj drugačen od vseh, ki so odrešenje čakali na drugačen način, morda predvsem politično, materialno ali tudi kot ne vem kakšen čudež od zgoraj.

Mi vsi smo izšli iz naročja naših mater in očetov. Tudi babice in dedki so nas kdaj vzeli v naročje, nas zibali in ljubkovali. Kako lep je prizor, ko star človek vzame otročička v naročje, mu poje, prigovarja, se z njim igra. Dva konca življenja, začetek in konec, se nevidno dotakneta drug drugega. Tu ni več starosti, tu je eno samo življenje, ena sama prihodnost, ena sama radost, ena sama sreča!

Taka sreča je preplavila veličastni jeruzalemski tempelj, ko je starček Simeon vzel Jezusa v naročje in zapel svojo pesem sreče: »Zdaj odpuščaš, Gospod, svojega služabnika v miru ... moje oči so videle ..., moje srce je dočakalo ..., moji utrujeni udje lahko ležejo k počitku ..., moj duh se zdaj že lahko raduje v tebi ..., zdaj, Gospod, lahko grem ..., vzemi me k sebi!« Lep in veličasten je bil v tistem trenutku jeruzalemski tempelj. Ne zaradi ton zlata, s katerim je bil okrašen, tudi ne zaradi veličastne arhitekture, dragih kamnov, marmorja. Tudi ne zaradi številne množice, ki je prihajala v tempelj k daritvi. Lep in veličasten je bil zaradi otroka v naročju starčka Simeona. Bogat je bil zaradi njegovega srca, ki je dočakalo izpolnitev obljub, ki jih je v sebi tisočletja nosilo celotno človeštvo.

Tudi Cerkev je lahko le tako naročje; naročje, ki sprejme Jezusa, Odrešenika in ga z veseljem pokaže svetu. Luč v razsvetljenje vseh narodov! Če bi kristjani s takim veseljem sprejeli Jezusa v naročje svojega življenja, kot je to storil starček Simeon, bi

ta naš svet že bil razsvetljen z resnico evangelija. Če bi Cerkev na svoji zgodovinski poti znala tako pestovati dar življenja, Boga na zemlji, kot je to znal Simeon, bi bilo verjetno več miru in notranje sreče, več odrešenja, več nebes na zemlji. Tudi smrt, katere se starček Simeon po srečanju z Jezusom ni več bal, bi postala, kot bi rekel brat Frančišek, naša sestra. Vsa zemlja pa bi pela hvalnico Stvarniku in Odrešeniku.

Simeon ni bil rojen le enkrat, pred davnimi dva tisoč leti. Simeon se lahko rodi tudi v tebi in meni. Simeon je moja in tvoja Cerkev, tvoja in moja skupnost, ki se ob nedeljah zbira k zahvali in prepeva: Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem! Vsakič znova pri evharistiji prejema Boga v svoje naročje, da ga pestuje, da se z njim veseli, mu prepeva, da v njem prepozna svojo bodočnost. Tu Cerkev prejema svojo večno mladost.

Otrok v naročju starega človeka. Dva konca življenja, začetek in konec, se nevidno prepletata. Ni

## Vladimir Kos *Ujeto srce*

*Saj ne bi zapel, če bi prošnja ne žgala:  
naj vendar razkrijem skrivnost besedi,  
ki ritmično združijo v pesmi se bal –  
ni znanost ne tehnika, le poezija.*

*Na dnu te skrivnosti srce je ujeto.  
Zakaj se ujeto ne reši vezi?  
Te niso tiransko bodeči ga splet:  
srce zavarujejo z enim dotikom.*

*Da, z enim dotikom spoznane lepote,  
pa naj se v očeh ji blestijo solze.  
Brez tega dotika je pesem ropot  
iz zlatih tom-tomov brez krasnih napevov.*

*Naj neham, ker sonce oranžno zahaja,  
še ptički so nehali peti v slovo;  
tako je lepo, da kanalu smehljaj  
ušel je, čeprav je pod svetom globoko.*

## Vladimir Kos *Odhod jeseni iz Ljubljane v dvatisočosmem letu*

*Politični dogodki večji, manjši  
– le kdo jim bo po desetletjih kos? –  
so kakor veje padli v reko sanj,  
da se razburkala je prav pod mostom.*

*Jesen pa z enigmatičnim smehljajem  
je vzela zadnje liste z rok dreves  
in z vetra ust poljub in tih vzdihljaj  
(tako se pač pogajamo s slovesom).*

*Od ptičkov, ki potujejo pred zimo,  
jih nekaj še prepeva z gostih vej;  
navkljub električnim pečem je dim  
iz hiš se vzel do svoda sinje meje.*

*»Jesen, kdaj prideš spet?« so bele svečke  
z grobov se združile v drhteč šepet,  
»in pridi z Njim, ki z vrat mrtvaških ječ  
je ključke snel – vsi nočejo verjeti.«*

več starosti, eno samo življenje je, ena sama prihodnost, ena sama radost, ena sama sreča.

Sprejmi, Cerkev, Jezusa v naročje! Ne bo se ti potrebno več bati, da si stara, upehana, del preteklosti. V njem boš zagledala svojo pravo prihodnost!

Vprašanje: je bil starček Simeon zgodovinska osebnost? Obstaja nič koliko doktorskih dizertacij iz bibličnih ved, ki obravnavajo to vprašanje. Pravega in zadovoljivega odgovora pa ne ve nihče. Toda, ali je to sploh potrebno vedeti? Tudi če je Simeon samo posrečena podoba pesnika in pripovedovalca, evangelista Luke, v kar sem sam osebno prepričan, je tak življenjski in umetniški lik, da lahko navdihuje vsakogar. V brevirju sklepa molilčev dan (sklepnice) in ga uvaja v nočni počitek, ki je že pričakovanje novega jutra in novega dne.

Peter Merku

# Moje življenje v Nemčiji

## IX. SPECIALIZACIJA V SPECIALIZACIJI

Prvega oktobra 1964 se je rodila najina hčerka Valentina. Veselja je bilo veliko, a neprespanih noči tudi, ker prve čase jo je bilo treba hraniti vsake tri ure tudi ponoči, in očitno ji je notranja ura naznanjala, kdaj se bliža naslednji obrok, ker se je neizbežno začela predčasno jokati in ni nehala, dokler ni dobila, kar je pričakovala. V mirnih presledkih sem seveda skušal spati, a bili so vedno prekratki, tako da sem odhajal v urad že truden.

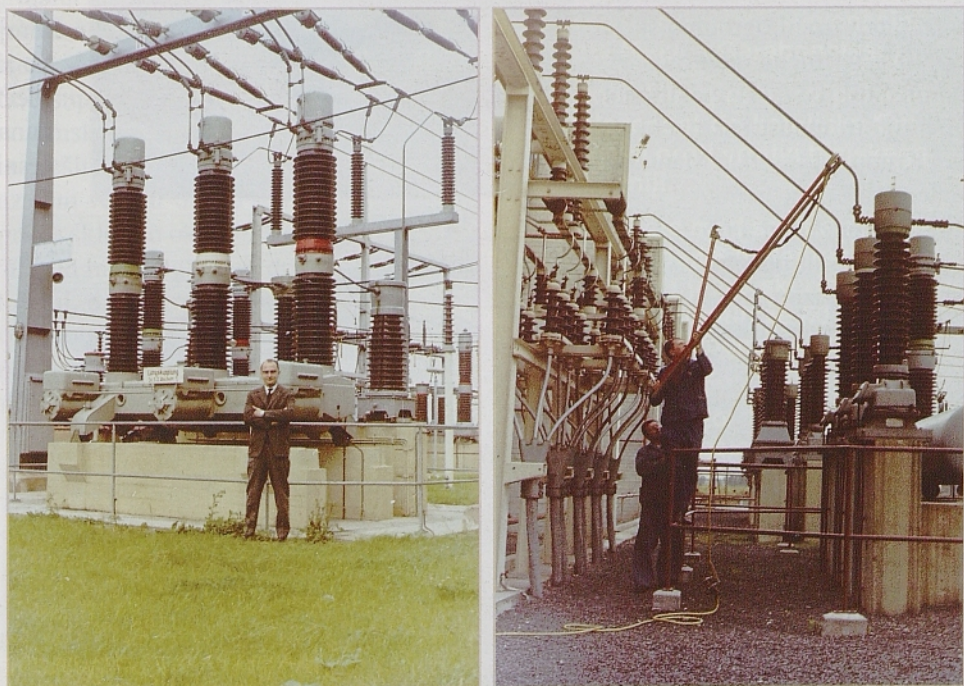
Nekega dne sem se zbudil iz trdnega spanja, ne da bi razumel, kaj se dogaja. Sedel sem za pisalno mizo z glavo na rokah. Pogledal sem naokoli in zagledal šefa moje delovne skupine, inženirja Kleiberja, kako me je gledal in mi smehljaje dejal: "Ja, ja, zakaj bi se moralo Vam goditi bolje kot nam (očetom)!" Ko sem se vrnil od kosila, se me je, delno zaradi utrujenosti, delno zaradi prebave ter miru, ki je vladal v uradu ob tisti uri, lotil tak spanec, da mi je glava kar sama zdrknila na roke in sem zaspal. Gospod Kleiber je bil dober človek in oče petih otrok, zato je prav dobro razumel moj položaj. Zanimivo je, da je bil med vojno razrešen vojaške službe, prav zaradi tega, ker je delal v elektropodjetju.

Siemens je takrat odpuščala svoje uslužbenke le izjemoma, recimo če so zagrešili kaj hudega v škodo delodajalca. Zaposlen sem bil v osrednjem tehničnem oddelku velike firme, kar je do nastopa globalizacije pomenilo tudi zagotovljeno stalno službo. Vsak kolega je lahko s časom postal specialist za določen aparat ali napravo, kar mi je zelo imponiralo, ker je vsak veliko znal

na svojem področju. Tako je tehnika postala najvažnejša sestavina moje delovne dobe, prav tako kot sem si vedno želel in upal. Glavni del mojega delovanja so bili tehnični problemi in njihova rešitev.

Lepega dne mi gospod Kleiber pove, da blizu Hamburga gradijo velike distribucijske postaje 400-kilovoltne električne energije. Zaradi njihove pomembnosti so inženirji električnega podjetja mesta Hamburg želeli imeti dvojne zaščite, kot je bilo ime našim aparaturnam. Zato smo bili primorani razviti nekaj novega. Razložil mi je, po kakšnem principu bi morale delovati, ter mi dal nalogo, naj jih jaz projektiram. Med načrtovanjem sem se moral večkrat podati z nočnim vlakom v Hamburg, da bi predstavil dotlej opravljeno delo in slišal pripombe odjemalca.

Druge projekte sem moral nato razviti samostojno. Zelo zahteven je bil načrt za distribucijsko postrojenje električne termocentrale Lausward pri Düsseldorfu ob Renu. Ko je bil načrt končan in so tovarne izdelale aparature, je odjemalec želel, da bi nadzoroval montažo in še posebno bil prisoten pri začetku obratovanja, ker je bil pravilno mnenja, da



Postrojenje v Lauswardu. Desno, montaža kratkega stika.



Postrojenje v Dollernu.

kdor je te aparature projektiral, jih najboljše pozna. Ta plat dela je bila zame popolnoma nova, zato so mi dali za spremstvo avstrijskega montažnega inženirja Liebscherja. Obojno delo je skupaj trajalo teden dni in se je vršilo v izklopljenem stanju. A kot se za take distribucijske centre spodobi, je prišlo tudi do ključnega trenutka, ko ga je bilo treba vklopiti. Strah in napetost, ki sta vladala med prisotnimi, sta bila dobesedno otipljiva, saj bi izpad centra iz mreže povzročil ogromno škodo. Ta termična centrala je namreč oskrbovala z električno energijo tri industrijske velika-  
ne: Krupp, Thyssen in Mannesmann, zato smo odložili vklopitev na noč med soboto in nedeljo in prepustili izbiro točnega časa odjemalcu. Po večerji sem torej šel v hotel spat. Ob enih ponoči zazvoni telefon: "Gospod Merku, čas je prišel, pripravljene smo." Naglo sem vstal, se odpravil in odbrzel v centralo s taksijem. Za srečo se je vse dobro izteklo, tako da sem se v nede-



Atomska centrala Stade (zgoraj). "Viseče" poslopje centrale (spodaj).

ljo po maši lahko mirne duše odpeljal z vlakom domov.

Spominjam se še drugega zanimivega primera pogona v Hannoverju. Nekaj dni sem preučil, tokrat samostojno, montažo naše zaščite, ko je napočil trenutek povelja za vklop močnostnih stikal v primeru okvare. Šef transformatorske postaje pride k meni in me vpraša,

ali sem gotov, da je vse v redu, kajti bil je 23. december. Postaja je dovajala električno energijo veleblagovnicam v samem mestnem centru, ki so bile v predbožičnem času polne ljudi, pa tudi promet je bil zelo gost. Napajanje mestnega centra z električno energijo se torej ni smelo prekiniti. Rotil me je, naj še enkrat premislim, če sem ukrenil vse, da se ne bi pripetilo kaj hudega. Zagotovil sem mu, da sem storil vse, kar je v človeški moči, naj torej izvede povelje. Medtem ko je bil on od razburjenja ves rdeč v obrazu, sem se sam na zunaj kazal mirnega, čeprav v resnici niti jaz nisem bil mi-

ren. Vedno znova mi je odmevalo v ušesih priporočilo kolega, naj bom čim bolj previden, češ da je "elektrika inteligentnejša kot mi, saj takoj najde izhod". Roke so se mu tresle, medtem ko je izvajal povelja drugo za drugim, a ... nobeno močnostno stikalo ni začelo ropotati. Kritična faza je šla srečno mimo, tako da smo s kako solzo olajšanja

na licih lahko prijeli za kozarce šampanjca. Najmanj trikrat se mi je šef transformatorke postaje zahvalil. In jaz sem se še istega 23. decembra pozno zvečer vrnil zadovoljen domov.

Koliko drugih postrojenj sem od takrat spravil v pogon! Na primer Stuttgart in Helmstedt. Lahko bi rekel, da sem si tudi sam prisvojil specializacijo v specializaciji.

Distribucijska postaja v Helmstedtu se je nahajala ob meji z Vzhodno Nemčijo. Vzpetina onstran meje je bila posejana z velikimi belimi prisluškovalnim antenami, s katerimi so vzhodni Nemci skušali ujeti čim več informacij o nas, ravno tako kot so Američani skušali registrirati čim več čezmejnih razgovorov. Dobro smo se zavedali, da bo vse, kar bomo med sabo govorili s prenosnimi telefoni, neke onstran meje posneto. Čutiti je bilo ne samo frekvenco visoke napetosti, ampak tudi mednarodno politično napetost. Sprostil sem se pa, ko sem si v pičlem prostem času, ki sem ga imel na razpolago, ogledal mestni muzej, kjer so mi razstavljene lokalne izkopanine starih Slovanov še enkrat potrdile "našo" prisotnost daleč na evropskem zahodu.

Bivši kolega inž. Diener, ki je našel službo pri veliki severnonemški električni družbi v domačih krajih, me je nekoč prosil, naj mu pridem pomagat spraviti v pogon zaščite zbiralnic v dveh distribucijskih sistemih, Dollern in Stade. Slednja je bila nuklearna, se pravi atomska centrala. Nastanjena sva bila v poslopju glavne direkcije v sobah za goste. Glavna direkcija je bila zgrajena tako, kakor ne prej ne pozneje nisem sploh videl nekaj sličnega. Poslopje samo je nekako viselo v zraku med dvema velikima lokoma. Vse je bilo supermoderno. Kot je navada za nemške hotele v zimskem času, so nama tudi tam pogrnili postelje s prešito odejo, na kar nisem bil od doma vajen. Jaz sem vendar dobro spal, ker sem zaprl radiator, odprl pa sklopno oknico. Naslednjega jutra pa kolege ni bilo na spregled ob domenjani uri, zato sem si dovolil, da ga grem zbuditi. Ko sem odprl vrata njegove sobe, sem bil nadvse presenečen, ker me je zajel nemogoč val gorkote. Ugotovil sem, da njegov radiator skoraj peče, okno je bilo zaprto, on pa, zaviti do čela v prešito odejo, je bil podoben cigari. In pomislil sem, da verjetno skoraj vsakdo drugače spi.

Letošnjega marca so po radiu povedali, da se življenjska doba te atomske centrale izteka. Delovanje centrale bodo ukinili, potem ko je napajala električno mrežo celih petdeset let.

(dalje)

V slovenska obzorja in čez...

## Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da...

- da je v oktobru prišlo v Portorožu do zopetnega odprtja tamkajšnjega najstarejšega hotela Kempinski Palacea, ki se danes ponaša s petimi zvezdicami de luxe, in da je na velikem otvoritvenem spektaklu spregovoril njegov promotor Igor Bavčar...
- da so se na jugu ljubljanskega barja pod Krimom, se pravi čisto blizu Ljubljane, pojavili medvedi...
- da je mariborska škofija predlagala slovenski vladi, da bi, kakor je leto 2008 razglasila za Trubarjevo leto, leto 2009, ob jubileju Slomškovega prenosa sedeža lavantinske škofije v Maribor, razglasila za Slomškovo leto...
- da je oddelek za biologijo biotehniške fakultete na univerzi v Ljubljani napravil raziskavo, iz katere izhaja, da danes v slovenskih gozdovih živi od 394 do 475 medvedov...
- da je Zveza Slovencev na Madžarskem že enajstič rojakom po porabskih vaseh in drugod po Madžarskem ob koncu leta podarila kar bogat knjižni dar (dvojno število tednika Porabje, slovenski koledar s prispevki avtorjev iz Prekmurja, knjigo šestih pripovedi Miška Kranjca v prekmurskem narečju in knjižni slovenščini, roman Franceta Mukiča Garabonciaši)...
- da je predsednik Türk ponovno pokazal svojo nerazpoloženost do katoliške Cerkve, ko se je izjavil proti vrnitvi blejskega otoka blejski župniji...
- da so rezultati ankete med šestnajstletniki v Celju pokazali, da 53 anketiranih pije alkohol vsak dan, da je od skupnih 1329 dijakov bilo dodobra opitih že 60 odstotkov in da jih dobrih sedem odstotkov ni nikoli pokusilo alkohola...
- da vinogradi zavzemajo 1,2% površine Slovenije, da letna pridelava vina znaša povprečno sto milijonov litrov, letna poraba pa 40 litrov na prebivalca...
- da je na letošnji literarni natečaj, ki ga kot vsako leto razpisuje revija Mladika, prispele 76 prispevkov v prozi in 55 prispevkov v poeziji, skupno torej 131 prispevkov...

Branka Sulčič

# Piccolomini in naši kraji

## USTANOVITEV LJUBLJANSKE ŠKOFIJE

Cesar Friderik III. je z zlato bulo 6. decembra 1461 v deželnem glavnem mestu vojvodine Kranjske pri cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani ustanovil novo škofijo. Cerkev je prvič omenjena v pisnih virih že leta 1262, ko so ljubljanski ribiči postavili svojemu zavetniku skromno cerkvico. Na kraju, kjer je bila stara stolnica, so pozidali današnjo baročno stolnico (leta 2007 je minilo tristo let, ko je bila slovesno posvečena 8. maja 1707).

Ustanovitev ljubljanske škofije na ozemlju Habsburžanov je bila posledica vrste političnih in cerkvenopolitičnih dejavnikov. Odločilno vlogo je imel Friderikov odnos do rimskega papeža Pija II., njegovega bivšega tajnika. Vezalo ju je prijateljstvo, čeprav je bil Piccolomini velik humanist in izreden diplomat, pravo Friderikovo nasprotje.

Cesar je pomagal papežu, da je vzpostavil papeško avtoriteto nad vesoljno Cerkvijo, kot protiuslugo je prejel vrsto privilegijev na cerkvenopolitičnem področju. Važen dejavnik pri nastajanju ljubljanske škofije je bilo dejstvo, da je bila večina slovenskega ozemlja cerkvenopravno podrejena oglejskemu patriarhu, patriarh pa Benečanom. Benečani so hoteli svoj politični vpliv razširiti tudi na Furlanijo in jim je tudi uspelo. Kasneje so razširili svojo oblast tudi nad Dalmacijo, ne pa nad Trstom, ki je ostal habsburški.

Predlog za reorganizacije cerkvene uprave na habsburškem delu oglejskega patriarhata je izdelal sam Piccolomini, ko je med letoma 1454 in 1455 bival kot apostolski legat na cesarskem dvoru. Bil je izvedenec za to področje, saj je bil spremljevalec Friderika III. ter z njim leta 1444 obiskal slovenske dežele in se ustavil v Ljubljani. Tako je imel

Piccolomini priložnost se seznaniti z razmerami v mestu in v notranjeavstrijskih deželah. Za naše kraje in razmere je temeljnega pomena njegovo že omenjeno delo o Evropi, posebno poglavja o Istri, Kranjski, Koroški in Štajerski. Ponovno je obiskal Ljubljano v jeseni 1449 kot tržaški škof in januarja 1451, že kot sienski škof. Postal je svetovalec rimske kurije za cerkvene zadeve Germanije in še zlasti za vprašanja salzburške in oglejske cerkvene pokrajine. Nekdanji tajnik Friderika III. je kot papež Pij II. bil mnenja, da mora ljubljanska škofija pokrivati celotno ozemlje oglejskega patriarhata na habsburškem ozemlju. Friderik III. pa je bil nasprotnega mnenja: želel je škofijo, ki bi se lahko zoperstavila avtoriteti oglejskega metropolita in razdrobljeno na šest med seboj nepovezanih krajev, da bi jo lažje nadziral.

Papeška bula, izdana 6. septembra 1462, je tako le potrdila obseg škofije, ki ga je določil cesar. Pij II. je nato izvil ljubljansko škofijo neposredni oblasti oglejskega patriarha in jo podredil Svetemu sedežu. Ljubljani je tudi podelil značaj odličnega mesta »civitas insignis« in jo določil za sedež novoustanovljene škofije. Cerkev sv. Nikolaja je povzdignil v stolnico. Pred tristo leti so jo podrli in danes stoji na istem mestu veličastna baročna stolnica, ki sodi med najpomembnejše in najlepše cerkve v Sloveniji.

V svojih deželah je cesar že imel pravico do imenovanja škofov. Za prvega ljubljanskega škofa sta papež in cesar



Levo: umestitev prvega ljubljanskega škofa Žige Lamberga. Desno: ustanovna listina ljubljanske škofije.



postavila njunega skupnega prijatelja Sigismunda Lamberga, župnika v Šmartinu pri Kranju. Ko je bil namreč Lamberg še dvorni kaplan na cesarskem dvoru se je seznanil s Piccolominijem in sta postala tesna prijatelja.

## TRŽAŠKI ŠKOF

Imenovanju Eneja Silvija Piccolominija za tržaškega škofa 19. aprila 1447 je botroval tudi Friderik III. Saj se je kot krajevni gospod skliceval na teritorialno pravo, in zato imel pravico do odločanja pri imenovanju škofov. Po papeških odlokih je imel sicer kapitelj pravico izvoliti škofa, vsekakor je bila v pristojnosti oglejskega patriarha in Svetega sedeža potrditev tega imenovanja.

Škofijski kapitelj je cerkvena institucija, ki jo najdemo že v 4. stoletju. Škof in njegovi pomočniki so živeli kot skupnost. V 12. stoletju pa so kapitljem priznali še večjo pravico, in sicer pravico do same izvolitve škofa, kateremu so pomagali pri upravljanju škofije. V primeru prostega sedeža je kapitelj upravljal škofijo do izvolitve kapiteljskega vikarja in to do umestitve novega škofa.

Že v 8. stoletju pa si je papež želel zagotoviti pravico do imenovanja škofov in v 14. stoletju je ta pravica veljala za vse škofijske sedeže na italijanskem ozemlju. Za druge sedeže pa, ali so obveljali prejšnji odloki ali so si vladarji kot krajevni gospodje po »iure territorii« pridržali pravico do imenovanja škofov v svojih deželah. Tako so se tudi v Trstu že od leta 1382 vladarji vmešavali v imenovanje škofov.

Nikolaj V. je priznal Frideriku III. dosmrtno pravico imenovanja škofov in njegov naslednik Pij II. je samo potrdil to koncesijo ter jo raztegnil na cesarjeve dediče (20. febr. 1459).

Kapitelj je že 7. aprila 1447 izvolil za tržaškega škofa Antonia de Goppa, ki je takrat služboval v



Mesto Trst.

Tomaju. Toda ne kapitelj ne komaj izvoljeni škof nista hotela imeti zdrav s papežem ne s Habsburžani. Ko je papež imenoval Piccolominija za tržaškega škofa, se je de Goppo odpovedal imenovanju. Verjetno je temu botrovala zaščita, ki jo je Piccolomini našel pri Frideriku III., saj ga je ravno on leta 1444 poslal kot svojega zastopnika v Trst. Ob tej priliki si je Piccolomini zaradi svojih sposobnosti in diplomatskih spretnosti pridobil v mestu več prijateljev. Med temi sta bila Bonomo dei Bonomo, že priletan in vpliven plemič, ki mu je v nekem pismu priznal »ker se starost in smrt približujeta, je moja želja dobro umreti. Neumen je pesnik, ki zanemarja peto dejanje...«, kot tudi Federico de Marcatelli, doma iz Padove in dober literat.

Tržaška škofija ni bila ne velika kot tudi ne bogata. Vanjo so spadale na severni strani sledeče župnije: Tomaj, Senožeče, Hrenovice, na vzhodu Slavina, Košana, Trnovo, Jelšane, na južni strani Milje, Buzet, Roč in na jugozahodu Umag. Iz navedenega lahko sklepamo, da je obsegala nekaj manjših mest in več revnih slovenskih vasi na Krasu in v Istri. V času svojega škofovanja v Trstu je Piccolomini obhodel vso škofijo. Zaradi vse manjše odvisnosti od oglejskega patriarha je tržaški škof užival večjo avtonomijo.

(dalje)



Levo: Sv. Just, ki nosi v roki mesto Trst. Desno: obseg tržaške škofije.

Boris Pangerc

## »Vsi cvetovi prihodnosti so v semenih sedanjosti«

Poletni seminar za vzgojitelje, učitelje in profesorje šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji – Bled, 24.–25. avgusta 2008

»Dežela Kranjska nima lepš'ga kraja,  
kot je z okolš'no ta podoba raja ...«

(France Prešeren)

V Trubarjevem letu 2008, v mesecu avgustu, se je na Bledu odvijal Izpopolnjevalni seminar za vzgojitelje, učitelje, profesorje in ravnatelje slovenskih šol na Tržaškem, Goriškem in Videmskem, ki ga slovenskim šolnikom v Italiji nudi Ministrstvo za šolstvo Republike Slovenije, skupaj z Zavodom za šolstvo pa ga organizira višja svetovalka za slovenske šole v Italiji Andreja Duhovnik. Nosilec letošnjega seminarja je bila Območna enota Kranj. Zbrani vtisi so doslej potovali skozi nekatere redakcije, vendar brez prave sreče. Ker je seminar zelo odmeven, koristen in pomemben za vzgojitelje, učitelje in profesorje slovenskih šol v Italiji, bi bilo škoda, menda, da bi za njegove najpomembnejše utrinke bilo prikrajšano širše bralstvo.

Tokratno objavo prijazno in dobrohotno prevzema revija Mladika. Morda bo pogled na poletno dogajanje s sveže zimske perspektive olajšal pustobo ledenih z burjo in mrazom ali rezko sivino meglenih kopren prepredenih dni in bo pričakovanje sončnejših občutkov v Zalivu krajše in prijetnejše.

Srečni izbranci za letošnje seminarsko podoživljanje so se začeli zbirati v nedeljo, 24. avgusta 2008 popoldne. Ob prihodu na Bled nas je v hotelski avli pričakala naša zvesta **seminarska mati Andreja Duhovnik** in vsakemu posebej izrekla prisrčno dobrodošlico.

Za predavateljsko mizo so nas v **ponedeljek, 25. avgusta 2008**, že pričakovali naša Andreja, sam župan Občine Bled **Janez Fajfar** in profesor **Miha Mohor** z OE ZRSS Kranj; kasneje se nam je pridružil še **Roman Gruden** z Ministrstva za šolstvo.

Župan Janez Fajfar je v živahni pripovedi na krat-

ko predstavil zgodovino Bleda in se v svojem nagovoru omejil na tiste značilnosti, ki povezujejo Bled in njegovo okolico s Trstom in njegovo okolico. Leta 1863 so Prešernu postavili na Bledu spomenik, narejen iz repentabskega marmorja. Leta 1901 je Bled obiskalo pevsko društvo Adrija iz Trsta. Blejci so svojčas poleti izvažali v Trst led, ki so ga pridobivali pozimi iz zmrznjenega jezera. Gospod župan nas je še poučil, da je Blejčan, Blejčanka tisti, ki se je priselil na Bled in tu živi; Blejec, Blejka pa tisti, ki je po rodu z Bleda doma.

Prof. Miho Mohorja vežejo na Trst sorodstvene sponse, saj je bil njegov nono Stano Macarol doma iz Trsta in eden številnih dejavnih Slovencev, ki so si morali pred fašizmom poiskati bivanjsko in duhovno zatočišče v takratni Jugoslaviji. Miha Mohor je na njemu značilen iskri in živahen način orisal v glavnih obrisih strukturo in delovanje Območne enote Kranj, ki je ena od devetih enot Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, ki delujejo na slovenskem državnem ozemlju.

Slovesni dopoldanski niz je nato sklenil **prof. Miha Mohor** sam z izvirno, zelo osebno, vendar premišljeno in poglobljeno interpretacijo Prešerna in Jenka, saj mu pesnika »s svojo dopolnjujočo pesniško izpovedjo pomenita najdragocenejše, kar ponuja slovenska literarna zakladnica 19. stoletja«. Interpretacija ni bila samo izvirna, temveč tudi iskri, mestoma hudomušna in povsem iskrena. Predvsem tisti, ki delujemo v šoli, smo imeli priložnost vzeti v razmislek, kako se lahko pesnika in pisatelja predstavi učencu ali študentu v povsem novi luči. Pri obravnavanju lika ali teme mora učenec čutiti ugodje. Če nam uspeva doseči, da se otroci ob umetnostnih besedilih prijetno počutijo in so jim vir vsestranskega

užitka, se v njih postopno oblikuje in raste pozitivno vrednostno razmerje do književnosti.

O sledovih slovenske prisotnosti v kulturni dediščini zgodnjega srednjega veka na Gorenjskem nam je pripovedoval **prof. Milan Sagadin**.

Gorenjska je bila naseljena že v pozni antiki od 2. do 4. stol. po Kr. Najbolj pogosta je bila rimska poselitev. Poselitev je obsegala posamezne rimske vile (*villa rustica*), ki so bile sedež veleposestev; veleposestva pa so bila hrbtenica rimskega gospodarstva. Glavno naselje je bilo Mengeš.

Ostanki poznoantičnega prebivalstva, so se v 5. in 6. stoletju množično umikali v težko dostopne kraje in si na strmih vrhovih predalpskega sveta gradili zadnja zatočišča. Najbolj znana je Ajdna nad Potoki, kjer so ostanki naselbine in zgodnjekršćanske cerkve z oglejskimi vplivi v arhitekturi.

Konec 6. in v začetku 7. stoletja nastopijo Avari in Slovani, ki osvajajo že jugovzhodne Alpe. Naseljevanje je šlo od vzhoda proti zahodu. Najdbe v Kranju kažejo na veliko etnično pestrost. V mestu so prebivali ali pa se samo zadrževali Bizantinci, Alemani, Langobardi, Vzhodni Goti, kasneje seveda Slovani. Ta ljudstva so potovala iz Panonije v Italijo skozi Vipavsko dolino. V središču naseljenega področja nastane Kranj. V Kranju je več staroslovanskih grobov kot v celi Sloveniji.

Iz 8. stoletja so znane že prve staroslovanske naselbine na Gorenjskem; takšna naselbina so npr. Brezje; to odkritje so omogočila izkopavanja ob gradnji avtoceste; pred letom 1995 takšnih odkritij ni bilo.

Podatki iz grobišč iz 7.–8. stoletja kažejo, da so Slovani prišli na naseljen prostor. Slovenska nacija se je formirala s spojitvijo staroselskih elementov, predvsem poznih Slovanov, od katerih je sprejela predvsem jezik. Sredi 8. stoletja je s Slovani naseljeno področje prišlo pod Franke; povezovalni element znotraj države je bila enotna vera, zato je bila frankovska država močno zainteresirana za pokristjanjenje čim več ozemlja: to vlogo sta imela Salzburg in Oglej, ki ju je leta 811 Karel Veliki razmejil; ozemlje severno od Drave je poveril Salzburgu, južno od Drave pa Ogleju. S prihodom Madžarov se konča preseljevanje narodov; njihova stalna naselitev pa je zabila klin med slovanske pokrajine na jugu in severu.

Zadnje predavanje prvega dne je bilo pravzaprav skupno podoživljanje s predavateljem **prof. Matjažem Varškom** nekih zelo zanimivih ustvarjalnih trenutkov, ki so jih uspeli ustvariti mladi ljubitelji filmske umetnosti. Naslov srečanja je bil Medijska

vzgoja. Leta 2003 so v Kranju organizirali prvi festival srednješolskega filma, ki so ga poimenovali *Videomanija*. Na festivalu lahko sodelujejo vse srednje (višje) šole, generacijsko je omejen na mlade od 15. do 20. leta.

Svoje filme pošilja od 25 do 30 šol. Iz teh filmov je razvidno, česa vsega je zmožna ustvarjalnost mladih.

Prvi dan pravljice se je zaključil na slovesen način, v večernih oblekah in s kulturnim programom, ki ga je slovesno izvedla glasbenica **dr. Inge Breznik**; izbrala je kar obsežen svetovni repertoar ljudskih pesmi, ki je zaobjel domala vseh pet celin. Nato smo sedli k slavnostnemu omizju.

Torek, **26. avgusta 2008**, je bil določen za obiske po šolah. Povsod smo doživeli izjemno prijazen in prisrčen sprejem. Osnovna šola na Bledu, posvećena matematiku Josipu Plemlju, stoji nekoliko odmaknjena od jezera, a še vedno v prekrasnem okolju, urejenem in negovanem.

V njen šolski okoliš spadajo: Bled, Bohinjska Bela, Ribno in Zasip. Ravnatelj **Rudi Hajdinjak** nam je uvodoma postregel s podatkom, da je šolska tradicija na Bledu stara že 600 let. V 15. stoletju so otroci hodili v uk k domaćemu župniku. Prvo šolsko poslopje je bilo zgrajeno leta 1842, zdaj je v njem gostinska šola. Zdajšnja šola je bila sezidana leta 1972 in dozidana in razširjena leta 1989.

Pa še zanimivost: ućenjak Blaž Kumerdej, kateremu je cesarica Marija Terezija leta 1774 poverila nalogo, da »gori postavi« šolstvo v cesarstvu, je bil doma z Bleda.

V sklepnem delu nadvse gostoljubnega obiska, smo poslušali še predstavitev programov šolske dejavnosti, kar je bilo res vredno vse pozornosti, ker bi imeli možnost, da se v nekatere od teh dejavnosti vključijo tudi naši dijaki.



Skupina seminaristov na blejskem jezeru.

Tudi druga dva obiska sta se odvijala v sproščnem vzdušju.

Na Ekonomski gimnaziji in srednji šoli Radovljica je goste sprejela **ravnateljica Ksenija Lipovšček** in jih seznanila z organiziranostjo in dejavnostjo šole. Zgodovina šole je dokaj razgibana; stavba je bila zgrajena v letih 1903-1904 kot osnovna šola za Radovljico. V šolskem letu 1998/99 pa so začeli delovati prvi oddelki ekonomske gimnazije. Velikega prestižnega pomena za šolo je organizacija državnega tekmovanja srednješolcev iz znanja ekonomije.

Skupina vzgojiteljic, ki je obiskala Vrtec Bled, se je tudi vrnila z odličnimi vtisi, ki jih je **kolegica Sara Burolo** takole strnila: »Vzgojiteljice smo s pravim veseljem zadovoljile svojo strokovno radovednost, ko smo se v spremstvu višje svetovalke za predšolsko vzgojo **Karmen Usar** mudile na obisku otroškega vrtca Bled. Ravnateljica vrtca **prof. Darja Vernig** in njena pomočnica **Bernarda Vahten** sta nas zelo prijazno sprejeli, nam orisali delovanje vrtca Bled, ki je največja, ter enoti Gorje in Bohinjsko Belo. Med predstavitvijo vrtca nas je prav posebno prevzel zapis kitajskega pregovora »*Vsi cvetovi prihodnosti so v semenih sedanjosti*«. Uvodoma je izrecno poudarila, da prvo, kar se otroci naučijo v vrtcu, je plavanje. Voda je predvsem za otroke zelo vabljev element in jezero je zelo blizu...

Vrtec stoji v idealnem okolju v središču Bleda. Obkrožata ga moreni, ki ustvarjata prijazno dolinico, v kateri imajo otroci veliko možnosti za igro in bivanje na prostem.

Ravnateljica nam je izčrpno orisala delovanje vrtca Bled, ki ga obiskuje dvesto otrok od prve (od 1 do 3 let) do druge starostne stopnje (od 3 do 6 let). V tej enoti obstaja tudi razvojni oddelek za otroke s posebnimi potrebami, ki potrebujejo prilagojeni program. Še posebno je izpostavila program *Zlati sonček*, obogatitvene dejavnosti ter projekte, ki konkretno povezujejo vrtec z okolico in še širše, v mednarodnem merilu. To sta projekta *Globalna vas* (izmenjava študentov – večkulturnost v vrtcu) ter *Eko vrtec*, ki skozi metodološko obdelan in primerljiv model razvija odgovorno ravnanje z okoljem in naravo. V projektu Eko vrtec sodelujejo tudi vrtci didaktičnega ravnateljstva Dolina.«

V hotelski predavalnici s pogledom na Triglav nas je v zgodnjepopoldanskem soncu s širokim nasmehom že pričakovala **mag. Marija Kramer**; naslov predavanja: *Konstruktivna komunikacija – spodbujanje inovativnih pristopov*. »Tema je zelo aktualna predvsem na zahteve časa, v katerem živimo. To je čas velikih sprememb in pojavljajo se ve-

like zahteve. Glede na družbene spremembe pa se šola spreminja počasi, družbenim spremembam sledi z zamudo.

Živimo v kaotičnem svetu. Živimo v času, ko moramo sami aktivno prispevati k iskanju in uveljavljanju novih odgovorov. Zelo važno postaja dejstvo, da znamo vzpostaviti pravilno komunikacijo.

Organizem, kot avtonomni sistem, odgovarja na zunanje vplive po svoji lastni notranji logiki, ki je ne moremo predvideti. V osnovi vsega delovanja je ohranjanje avtonomije, ravnovesja in samopodobe vključno z zaznavanjem. Emocije so nezavedne; zavedamo se svojih občutkov, tistega, kar nas prevzame ali odbija. Emocije delujejo v dve smeri: k človeku ali od človeka. Otroci potrebujejo občutek smisla in občutek prihodnosti.«

Drugi seminarski dan je zaključila **prof. Karmen Usar** s predavanjem, katerega že naslov sam vse pove: *Sindrom izgorevanja. Torej stres! Stres doživimo, ko je situacija pomembna in nas zajame občutek, da ji nismo kos in da bo zato imela za nas negativne posledice. Stresni odziv je človeku prirojen. Pri stresni reakciji se mora človek pripraviti ali na boj ali na beg. Dnevno smo izpostavljeni brezštevilnim stresnim situacijam, pritiskom. Pritiski vplivajo na čustva. Imeti moramo občutek, da situacijo obvladam. V nasprotnem primeru se telo odzove (ker se mora braniti) na različne načine; lahko tudi tragično.*

Sreda, **27. avgusta 2008**, je bila posvečena ekskurziji. Na pot skozi prekrasno deželo pod Stolom, ki je dala neverjetno veliko število pomebnih Slovencev, pa ne samo na področju književnosti in jezikoslovja, nas je vodil prof. Miha Mohor. Spotoma, dokler nas ni vzela v varstvo vodička Turističnega društva »Žirovnica« **gospa Jožica Knaus**, nam je osveževal spomin na tvorce slovenske misli, besede, organiziranega šolstva, čebelarstva, botanike in še marsičesa.

Tako smo slišali, da je bil med najbolj imenitnimi Gorenjci – poleg Prešerna, Čopa, Antona Janše, Finžgarja, Linhartarja – **Blaž Kumerdej** (1738-1805), slovenski razsvetljenec, tesni sodelavec njene svetlosti cesarice Marije Terezije, ki je ureditev šolstva v cesarstvu leta 1774 poverila prav njemu. V načrt za organizacijo osnovne šole na Slovenskem je vključil zamisel, da bi se morale urediti nedeljske šole, ki bi jih vodili cerkovniki, vendar le tisti, ki so bili večši branja in pisanja. Tiste pa, ki tega ne znajo, je predlagal cesarici, da bi jih odpustili iz službe. Ko je leta 1785 postal okrožni šolski nadzornik, si je prizadeval za materialne pogoje ter izpopolnjevanje učiteljeve strokovne usposobljenosti.

sti. Bil je prvi, ki se je v našem, slovenskem prostoru zavedal pomena izobraževanja učiteljev in to izobraževanje izvajal tudi v praksi pač v skladu s potrebami in usmeritvami pedagoške stroke tistega časa; npr.: učenci naj znanja ne le reproducirajo, pač pa naj ga tudi razumejo. **VELJA ŠE DANES!**

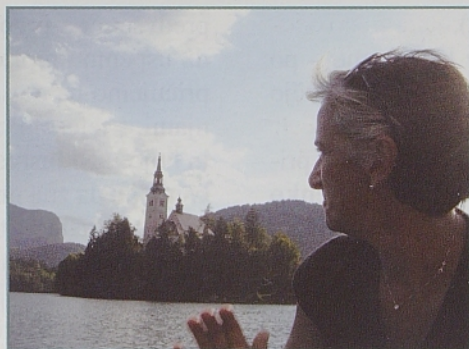
Med prijetnim kramljanjem prof. Mihe Mohorja se je avtobus lagodno prizibal v RADOVLJICO, kjer nas je vzela pod svoje varno okrilje gospa Jožica in nas najprej povedla v Grajski park »Paradiž« iz 17. stoletja.

Glavna atrakcija Radovljice za domačine in tujece pa je seveda Čebelarški muzej, ki je nameščen v baročni graščini iz 17. stoletja. V Muzeju, ki dopolnjuje letos 50 let, je nazorno prikazana čebelarska obrt, hranijo pa tudi najstarejšo panjsko končnico iz leta 1758. Poslikane panjske končnice predstavljajo svojevrsten fenomen slovenske ljudske kulture. Nato LESCE – leta 1922 je tu začela delovati prva tovarna čokolade; kupoval jo je sam kralj osebno, ki je hodil na počitnice na Bled.

... In kmalu smo tam. VRBA, Prešernova rojstna hiša. Svetišče, katerega obisk ima v sebi skoraj nekaj obrednega. Prešernov dom je tudi najprikladnejši kraj za skupno fotografijo. Potem ko se je zablskal fleš, se je na obzorju že pojavila ... ŽIROVNICA – po domače ji pravijo Kašarija, po ajdovi kaši. Do tu segajo Kamniške Alpe. Žirovnica je znana po svoji kulturni svetinji, ki jo predstavlja ČOPOVA ROJSTNA HIŠA. Čop pomeni v retoromanskem jeziku kožuh. Iz njegove rodovine je še živ njegov daljni sorodnik Janko Čop.

Iz Žirovnice smo skočili peš v DOSLOVČE do rojstne hiše Frana Saleškega Finžgarja. Najbolj pa nas je prevzelo, ko smo poslušali posnetek pisateljevega glasu, kako je s pristnim gorenjskim naglasom in kadenco prebral znamenito Prešernovo »Pismo starišem«.

Pri Jožovcu v BEGUNJAH so že pogrinjali mize. Komaj zagledaš vas, te od vsepovsod obdajo Avseniki, kajti njihov festival o njihovi glasbi, ki je osvojila svet, se je komaj zaključil. Zdaj se o Vilku in Slavku Avseniku in njunem ansamblu pišejo knjige. In niti pri tem Tržačani nismo izvzeti. Naš mladi glasbenik in publicist, strokovnjak za jazz in narodnozabavno glasbo Aleksij Jercog, doma iz Mačkolj, je samo nekaj dni pred našim obiskom Begunj v



Znani otok s cerkvico sredi jezera.

Avsenikovi galeriji predstavil knjigo »S polko v svet«, dragocen zgodovinski prerez skozi širjenje in uveljavljanje Avsenikov doma in na drugih celinah.

Po kosilu pa je ostalo še dovolj sončnega popoldneva, da smo se, vrnivši se na Bled, lahko posamično ali v skupinah odpravili na potep po lastni izbiri.

Za uvod v četrtek delovni dan, **28. avgusta 2008**, nas je pričakala sloka in s šarmantnim nastopom obdarjena **magister Nataša Potočnik**; sočno in nazorno je govorila o začetnem opismenjevanju otrok.

Dosežki, do katerih se otrok dokoplje v predšolski pismenosti, vplivajo na kasnejši razvoj branja in pisanja. Čas od prvega čečkanja do vstopa v šolo je že opismenjevanje.

Porajajoča se pismenost se pojavi v različnih okoljih: otroci opazujejo starše; starši jim berejo, da poslušajo pravljice in druga besedila, da vidijo razliko; opazovanje tiskanega in slikovnega gradiva. Uspeh pismenosti je odvisen tudi od socialnega statusa staršev.

Sistem opismenjevanja poteka po analitični in sintetični metodi, po kateri se otrok nauči znakov in jih kombinira. Slovenska abeceda je za to prikladna, ker je sestavljena iz glasov; vsaka črka ima svoj glas. Za razumevanje branja je koristno, da ga začnemo takoj razvijati. Komunikacijski pouk jezika vodi v takojšen stik z besedili, da jih znajo otroci vrednotiti in pisati.

**Prof. Marjeta Kepec** pa nas je v naslednjem predavanju seznanila z Možnostjo medpredmetnega povezovanja likovne vzgoje v devetletni šoli.

Likovna vzgoja je idealna za povezovanje z drugimi predmeti, tako znanstvene kot humanistične vsebine.

Pri glasbeni vzgoji pridobljeni pojmi kot so *visoki-nizki* ali *šibki-močni* toni so lahko osnova za spoznavanje pojmov *visok*, *nizek*, *šibek*, *močan* pri likovnem izražanju, kar lahko povežemo s črtami ali naravo materialov. Prav tako lahko postane učinkovito povezovanje že spoznanih pojmov pri likovni vzgoji kot izhodišče za povezovanje z drugimi predmetnimi področji. Npr. lastnosti barv – *žive in umirjene*, *svetle in temne*, *najsvetlejša in najtemnejša* so lahko osnova za spoznavanje listov na jesensko obarvanem drevesu (naravoslovje) ali za opisovanje

doživetij na prehodu (slovenščina).

Sledila je zanimiva delavnica, v kateri smo – po navodilih predavateljice – skušali izraziti s pomočjo črt čustveno dožemanje dveh zvrsti glasbe.

V popoldanskem delu smo se srečali z našo priljubljeno znanko iz Slovenj Gradca **prof. Nevenko Štraser**, ki nam je s svojo sodelavko mag. Mojco Pušnik predstavila Vzgojni načrt v slovenski osnovni šoli. Uvodoma je **mag. Mojca Pušnik** povedala, da poteka v Sloveniji od leta 2005 razprava, ali šola dovolj vzgaja; ali ne daje morda preveč poudarka na izobraževanje in na formalno znanje. Vzgoje da je premalo. Da jo je pa pri poučevanju treba dodajati. Tisti, ki zagovarjajo drugo smer, pa pravijo, da je nemogoče učiti, če se tudi ne vzgaja. Ministrstvo za šolstvo se je začelo truditi, da bi ta razkorak zmanjšali.

Prof. Nevenka Štraser je nekatere aspekte še dodatno osvetlila.

Leta 2006 je Ministrstvo imenovalo dve skupini; ena je pripravila izhodišča za vzgojni koncept, druga skupina pa osnutek in izoblikovala priporočila, kako naj pripravijo vzgojni načrt.

Po konceptu je važno, da v šoli ustvarimo dobro klimo (vzdušje); *učimo se, da se bomo dobro imeli in če se bomo dobro imeli, se bomo tudi dobro učili*. Vzgoja je proces in tudi oblikovanje vzgojnega načrta je proces, ki pa ga mora vsaka šola oblikovati v skladu s svojo avtonomijo, po svoji presoji, potrebah, prednostih, pomanjkljivostih, priložnostih in ovirah, ki so zanje specifične in jim jih ne more narekovati nihče od zunaj.

Po obilnem in okusnem večernem obroku smo ravnatelj Emila Boleta zvijačno zvalili v hotelsko kavarno in se tam poslovili od njegovega aktivnega ravnateljskega službovanja. Obžalovali smo njegovo nerazumno in nerazsodno odločitev, da zapusti šolske klopi in se za vedno odpove seminarskemu »lumpanju«. Vsekakor smo mu zaželeli vedro pokojevanje in da bi ga država vsaj še toliko let vzdrževala, kolikor jih je on njej naklonil s svojo trudapolno delovno dobo.

Petek, **29. avgusta 2008**, smo se predavalnice držali ko klopi, da bi čas čim počasneje mlel razdaljo, ki nas je ločevala od odhoda. Tudi zato smo z veliko zagnanostjo sledili briljantnemu nastopu **prof. Vlada Pirca**, ki nam je odkrival čar in koristnost retorične umetnosti. To je zahtevna veščina, ki terja vseživljenjsko učenje.

Pri Slovencih se je retorika močno razvila v dobi taborov (od leta 1868 dalje). V Republiki Sloveniji se je po osamosvojitvi (1991) sprožil pravcati plaz retoričnih šol; ljudje so se želeli naučiti govoriti,

predvsem pa prepričevati. Bistvo retorike je v tem, da uspemo prepričati nekoga, da imamo prav. Prepričujemo pa ne samo z besedo, temveč tudi s kretinjami, s telesom, z očmi, z obrazno mimiko, z držo in hojo... Ni bistveno, da retorik govori resnico, bistveno je, da zna predstaviti svoj prav. (Italijanski državljani imamo s tega področja čisto vsak dan neštet dokazil o vrhunski retoriki s samega vrha državne uprave!). Danes prevladuje med ljudmi težnja po omikani in olikani retoriki.

Na koncu smo se z govorno vajo poskusili še učenci sami. Boris, Andreja, Alenka in Walter so se pogumno spopadli s seminarskim občinstvom in s kamero. Kolegi so razumeli stisko nastopajočih poskusnih zajcev in s sočutnim razumevanjem sprejeli njihovo žrtev; resnici na ljubo pa se nastopajoči niso napačno odrezali.

## SLOVO

Takoj nato je nastopil neizbežni trenutek dokončnega slovesa od seminarja. Andreja je potegnila dolgo črto pod Seminar 2008 in za leto 2009 napovedala nadaljevanje seminarske pravljičice v Novi Gorici.

In kakor se spodobi, smo se tudi letos oddolžili naši Andreji za ves trud in napor in za občuteno vodenje, ki jih je vložila v seminar, s toplo besedo zahvale in ji to izrekli v Trubarjevem slogu, kakor je slišalo v letu spominskih svečanosti ob 500-letnici rojstva velikega Raščičana.

*»... Naši brumni inu lubeznivi Andreji, materi tuga slovenskiga seminarja, skuzi katere volo smo to martro semenarsko perjazno skuzi dali inu kteri je Gospud Buh tu treznu pamet dal, de je te magistre na Bled perfurala, smo oblubli, de bomo s celim srcom, zo usem tejm, kar od seminarja imamo, pernaradni (pripravljeni) u hvalenje božje naši reuni, ubozi teržaški, goriški inu udinski šuli imer inu vselej zvejstu služili...«*

Očak Triglav je kipel v zenitnem siju opoldanskega sonca, mi pa smo počasi drug za drugim odhajali proti zahodu, čez rob matične domovine, v kraje, kjer ima vsak svojo »podobo raja«.

Z biseri, ki smo si jih nabrali na poletnem seminarju na Bledu, bomo okrasili vsak svojo podobo kraja, da se bodo z njihovim sijajem obogatili tudi tisti, ki niso mogli biti z nami, pa smo jih mi nosili v srcu in tudi zanje zajemali z bogate mize znanja, ki nam jo je pogrnila Območna enota Kranj Zavoda Republike Slovenije za Šolstvo – saj velja tudi pri nas, da so *»vsí cvetovi prihodnosti v semenih sedanjosti«*.

## Umrl je dr. Peter Klopčič

V Torontu je 9. decembra umrl zaslužni javni delavec med Slovenci v Kanadi, večkratni udeleženec Drage in sodelavec Mladike dr. Peter Klopčič. Rodil se je leta 1925 v Ljubljani, preživel italijansko aretacijo, prisilno partizansko mobilizacijo, domobranstvo in beg iz transporta smrti. V begunstvu je študiral v Milanu in doktoriral iz ekonomije v Madridu, kjer si je z domačinko ustvaril družino. Leta 1958 so se preselili v Kanado, kjer se je dr. Klopčič uveljavil v pokrajinski upravi Ontaria, najprej na ministrstvu za prevoze, potem pri načrtovanju turističnega, nato pa trgovskega razvoja na ministrstvu za industrijo in trgovino. Po upokojitvi je vodil družinsko drevnico.



Med Slovenci je bil dejaven v vodstvu Slovenske ljudske stranke, tudi na mednarodni ravni v Uniji evropskih krščanskih demokratov. Zelo dejaven je bil tudi v času prizadevanj za pomoč napadeni Sloveniji in za njeno mednarodno priznanje. Več kot 40 let je bil v Torontu v vodstvu Hranilnice in posojilnice Slovenija, več let tajnik in predsednik Slovenskega doma, med pobudniki Slovenskega dneva in drugih pobud. Leta 2006 mu je predsednik republike Drnovšek podelil častni znak svobode Republike Slovenije.

## UMRL JE ONKOLOG FRANCE ŽAJDELA

V Parizu je 15. novembra umrl onkolog in raziskovalec kancerogenih snovi svetovnega pomena dr. France Žajdela. Rodil se je v Ljubljani 28. oktobra 1920, se oblikoval pri Tomčevih "mladcih", okusil Gonars in leta 1944 diplomiral na medicinski fakulteti v Zagrebu. Nato se je skozi življenje prebijal med Trstom, Padovo in Milanom. Povsod se je skušal znanstveno izpopolnjevati, dokler mu ni uspelo priti v Francijo. Od leta 1947 do upokojitve je delal v Raziskovalnem središču Instituta Curie v Parizu, kjer je leta 1963 postal vodja enote za eksperimentalno onkologijo in radiobiologijo. Kot je pred leti zapisala Marija Us - Krašovec v Enciklopediji Slovenije, je kot raziskovalec opravil izredno delo. Med drugim je opredelil 250 novih kancerogenih snovi in njihove aktivne metabolite ter prispeval k oblikovanju sodobnega koncepta kancerogeneze.

Vodstvo Instituta Curie je v osmrtnici v Le Mondu zapisalo, da je bil njihov zaslužni raziskovalni direktor toplotno človeško odprt, da je imel enciklopedično znanje o rakastih celicah in da je njegov prispevek k proučevanju kemične karcinogeneze svetovno priznan.

## TRAGEDIJA V ŠTRIGOVI

V Ljubljani so 11. februarja predstavili knjigo Petra Pavla Klasinca Štrigova – arhivski dokumenti o dogodkih v Štrigovi in okolici v prvih letih po 2. svetovni vojni, ki jo je izdal Zavod 25. junij.

Gre za predstavitev zamolčanega poveljnega »reševanja« mejnega vprašanja med Slovenijo in Hrvaško v Medmurju (slovenski občini Razkrižje in Štrigova). Če je Razkrižje ostalo v Sloveniji (z znanimi dolgoletnimi spori na cerkveni ravni), je sklep o hrvaški pripadnosti Štrigove zapečatil grozoviti pokol 31 civilistov, ki ga je leta 1947 zakrivila hrvaška Udba, ki je nadaljnjih 180 ljudi dala zapreti.

## Slovenski narečni avtorji

Pred novembrskimi prazniki je bila v Kulturnem domu v Novi Gorici predstavljena knjiga prof. Marije Stanonik Slovenska narečna književnost. Knjiga, ki je izšla pri založbi »Zora«, obravnava narečno prozo, dramatiko, še največ narečno poezijo. V njej je omenjenih devetnajst narečnih avtorjev celotnega slovenskega prostora, med katerimi so številčno dobro zastopani tisti iz sosednjih držav, Avstrije, Italije in Hrvaške. Med temi so: Viljem Černo, Silvana Paletti, Milka Hartman, Andrej Kokot, Aleksander Furlan in drugi. Kot zanimivost še pesnik iz Gorskega Kotarja Zlatko Pochobradski, s tamkajšnjim slovenskim narečjem.

**ANTON STRES****MARIBORSKI NADŠKOF – POMOČNIK**

Papež Benedikt XVI. je 31. januarja imenoval celjskega škofa in podpredsednika Slovenske škofovske konference dr. Antona Stresa za mariborskega nadškofa – pomočnika s pravico nasledstva. Zaenkrat je tudi apostolski administrator v Celju.

Dr. Stres, ki se je rodil leta 1942 v Rogatcu in je stopil med lazariste leta 1960 ter bil posvečen v duhovnika leta 1968, velja za enega izmed najbolj prodornih katoliških mislecev na Slovenskem. Dolgo je predaval filozofijo na Teološki fakulteti, bil pa je tudi že pomožni škof sedanjega mariborskega nadškofa dr. Franca Krambergerja.

**DAN EMIGRANTA**

Na letošnjem Dnevu emigranta, ki sta ga 6. januarja pripravili v gledališču Ristori v Čedadu vodstvi SKGZ in SSO za videmsko pokrajino, je bil slavnostni govornik tajnik Kmečke zveze v videmski pokrajini Stefano Predan. Nastopili pa so še minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš, senatorka Tamara Blažina, deželni odbornik za kulturo Roberto Molinaro in čedajski župan Attilio Vuga.

Gledališki nastop Iz leta v leto je po besedilu Marine Cernetig režiral Marjan Bevk. Nastopil je še ansambel BK-evolution, ki je ravno izdal svojo goščenko.

**Zora Tavčar –  
Žarenje**

*V galeriji Ars v Gorici je prof. Tatjana Rojc 28. januarja skupno z avtorico predstavila pesniško zbirko Zore Tavčar Žarenje, ki je ob nedavnem pesničinem življenjskem jubileju izdala Goriška Mohorjeva družba. Izbor poezij iz obdobja 1947-2007 je avtorica posvetila možu Alojzu Rebuli. Po številnih proznih, dramskih in esejističnih delih je to prva zbirka lirike Zore Tavčar, ki je sicer leta 2001 objavila zbirko pesmi za otroke.*



*Veno Pilon: Zoran Mušič v ateljeju, barvni svinčniki na papirju, Pariz 1954.*

*Puhar, Maja Marinkovska in ravnateljica galerije Irene Mislej. Odprli so tudi razstavo o likovnih odmevih prijateljstva med Mušičem in Pilonom.*

**Stoletnica  
Mušičevega rojstva**

*Dne 12. februarja je minilo 100 let, kar se je v Bukovici pri Gorici rodil slavni slikar Zoran Mušič (1909-2005). V Sloveniji so razglasili kar Mušičevo leto. Zvrstilo se bo več razstav in drugih pobud. Slovenska akademija znanosti in umetnosti pa je napovedala simpozij.*

*Mušičevo leto se je začelo v Pilonovi galeriji v Ajdovščini s predstavitvijo dvojezične publikacije Zoran Mušič na Goriškem, za katero so prispevali zapise Gojko Zupan, Alenka*

**Jože Marketz  
škofov vikar**

*Vodja slovenskega Dušnopastirskega urada v celovski škofiji, izdajatelj tednika Nedelja in župnik na Radišah Jože Marketz je s 1. januarjem postal tudi škofov vikar za bogoslužje, misijone in evangelizacijo.*

**ŽIVLJENJSKI JUBILEJI**

Dne 18. januarja je obhajal 70-letnico župnik v Zgoniku in Šempolaju, ekumenski delavec, pesnik, publicist in urednik Koledarja Goriške Mohorjeve družbe dr. Jože Markuža.

Dne 4. februarja je v Duhovniškem domu Gorici obhajal 90-letnico tolminski duhovnik, plodni publicist in pisatelj, dolgoletni poveljni politični zapornik Joško Kragelj.

Dne 11. februarja je v Sesljanu obhajal 70-letnico prosvetni in politični delavec, nekdanji devinsko-nabrežinski občinski svetovalec Slovenske skupnosti Antek Terčon.

Dne 12. februarja je obhajal 80-letnico župnik v Gabrjah in Rupi, prej pa župnik in profesor verouka na Tržaškem, publicist Viljem Žerjal.

**NOVOLETNO SREČANJE**

V Katoliškem domu prosvete v Tinjah na Koroškem je bilo 3. in 4. januarja tradicionalno Novoletno srečanje. Tokrat so mu dali naslov Slovenstvo je eno. Predavali so časnikar Jurij Paljk, evropski poslanec Lojze Peterle, pisateljica Zora Tavčar in ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu Miha Vrbcinc. Pri okrogli mizi o povezanosti Slovencev so sodelovali zastopniki iz Italije, avstrijske Koroške in Štajerske ter iz Porabja. Na sporedu so bile še Knjižne presoje, maša, kulturni spored in družabnost.



## Nepozabno poletje

V zadnjem času se je na televiziji zvrstilo kar nekaj novih slovenskih nadaljevank in nanizank, vendar *Nepozabno poletje* izstopa v več pogledih.

Zgodba se odvija na avstrijskem Koroškem, natančneje na rožanskem podeželju, igrajo mladi koroški Slovenci in nadaljevanka ima nemške podnapise. *Nepozabno poletje* je eden izmed mnogih primerov dobrega sodelovanja na kulturnem področju med matično domovino in zamejstvom: scenarij je napisala priznana slovenska pisateljica Desa Muck, končni izdelek pa je nastal v koprodukciji slovenskega sporeda avstrijske radiotelevizije ORF, Krščanske kulturne zveze iz Celovca, Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, avstrijskega kulturnega ministrstva in Dolinšek filma.

Zgodba je nagovorila predvsem najstnike, saj odseva njihovo resnično življenje: prijateljstvo, rivalstvo, zaljubljenost, nosečnost, željo po uspehu – vse to in še več boste našli v *Nepozabnem poletju*. Nadaljevanka je kakovostno posneta, grafično in glasbeno odlično opremljena, sicer amaterski igralci pa so večinoma prepričljivi. *Nepozabno poletje* je bilo na ogled v devetih delih ob koncu oddaje *Dober dan, Koroška*, ki je na Koroškem na sporedu ob nedeljah, ob ponedeljkih jo ponavlja TVS1, ob torkih pa TVS2. Prvi del je bil na sporedu 17. novembra. Nanizanko pa si je mogoče ogledati tudi na spletni strani [www.nepozabnopoletje.com](http://www.nepozabnopoletje.com).



### Mihec in Maja

Čeprav je nanizanka *Mihec in Maja* "starejša sestra" nadaljevanke *Nepozabno poletje*, je namenjena mlajšim. Maja je osemletna punčka s problemi, ki jih pač imajo osemletne punčke: rada bi nov moderen pulover, noče nositi očal, razbije mamin najljubši krožnik ... Njen prijatelj Mihec Mahec jo popelje v deželo Kogabriga, kjer na Majine težave pogledata z drugega zornega kota, ter jo vsakokrat razvedri z novo šaljivo pesmico, ki gre hitro v uho. Ena za pokušino: »Jaka Tobaka pod mostom koraka, sreča medveda, mu v hlače pogleda.«

Prvih 12 (vseh je 34) petminutnih zgodbic, ki jih je bilo lani moč videti na televiziji, je izšlo na zgoščenki, pri Krščanski kulturni zvezi iz Celovca pa lahko naročite paket *Mihec in Maja 1*, ki poleg omenjenega DVD-ja prinaša še CD s pesmicami in slikanico, ki vsebuje prvih šest zgodbic.

Mihec in Maja sta dobra družba za vso družino, tako da ju le povabite v goste. Lahko pa se na obisk odpravite tudi vi, in sicer na spletni strani [www.mihecinauja.at](http://www.mihecinauja.at).

Klemen Ban



Na slikah Mihec Mahec in Maja ter njuni prijatelji.



**UMRL AKADEMIK VASILIJ MELIK**

V noči na 28. januar je v Ljubljani umrl priznani zgodovinar, upokojeni profesor na Filozofski fakulteti akademik Vasilij Melik. Rodil se je 17. januarja 1921 v Ljubljani, kjer je diplomiral iz zgodovine in primerjalne književnosti ter nato doktoriral iz zgodovinskih znanosti. Svojo osrednjo pozornost je posvetil slovenski zgodovini od začetkov narodnega gibanja leta 1768 do konca prve svetovne vojne.

Leta 1966 je s Ferdinom Gestrinom izdal znano Slovensko zgodovino od konca 18. stoletja do 1918. Njegovo knjigo iz leta 1965 Volitve na Slovenskem 1861-1918 pa so leta 1997 objavili tudi v nemščini na Dunaju. Dolgo je urejal Zgodovinski časopis in objavil vrsto študij.

Za tržaški Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček je z veliko naklonjenostjo napisal spremni besedi h knjigama Petra Rustje o delu tržaških poslancev v dunajskem parlamentu Ivana Nabergoja in Otokarja Rybara. Za svoje delo je prejel vrsto priznanj, nazadnje srebrni častni znak svobode RS leta 2001.

**Portret Danila Zelena**

*V Ljubljani je prišel na dan lep portret vojaškega voditelja tajne organizacije TIGR Danila Zelena, ki je padel v prvem spopadu z italijanskim okupatorjem v Sloveniji 13. maja 1941. Gre za olje na platnu slikarja Ljuba Ravnikarja (1905-73). Umetnik, ki je sicer znan kot krajinar in akvarelist, je po nekaterih pričevanjih že konec 20. let narisal naslovnico tigrovskega glasila Svoboda.*

**UMRL JE KIPAR ZMAGO POSEGA**

V Novi Gorici so 27. januarja pokopali znanega primorskega kiparja Zmaga Posega, ki je umrl po hudi bolezni. Rodil se je 2. maja 1959 v Postojni, živel in delal pa je v Biljah. Diplomiral je iz kiparstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, kjer je zadnja leta tudi predaval. Delal je v kamnu in lesu. Razstavljal je od leta 1980. Na obeh straneh meje stoji več njegovih spomenikov in doprskih kipov.

**PRIMORSKI UPOR FAŠIZMU**

Slovenska matica iz Ljubljane je v sodelovanju s Skladom Dorče Sardoč iz Gorice objavila 430 strani debelo knjigo zgodovinarke Milice Kacin Wohinz in Marte Verginelle Primorski upor fašizmu 1920-1941.

V Ljubljani so jo predstavili 7., v Kulturnem domu v Gorici pa 14. januarja. Večji del besedila je pripravila »zgodovinarica Primorske« dr. Milica Kacin Wohinz, medtem ko je njena mlajša kolegica, Tržačanka dr. Marta Verginella obdelala drugi tržaški proces in njegove protagoniste. Pomembne so tudi priloge (kronologija za Primorsko pomembnih dogodkov v letih 1915-42, zemljevid Julijske krajine po upravni preureditvi leta 1928, popisa prebivalstva glede na »uporabo jezika« iz let 1910 in 1921, sodni fotografski album obtožencev na II. tržaškem procesu in zapisnik seje izvršnega komiteja CK ZKS z dne 13. junija 1958).

Gre za celovit pregled dveh temeljnih desetletij primorske zgodovine, njenih znanih, manj znanih in pa zamolčanih strani.

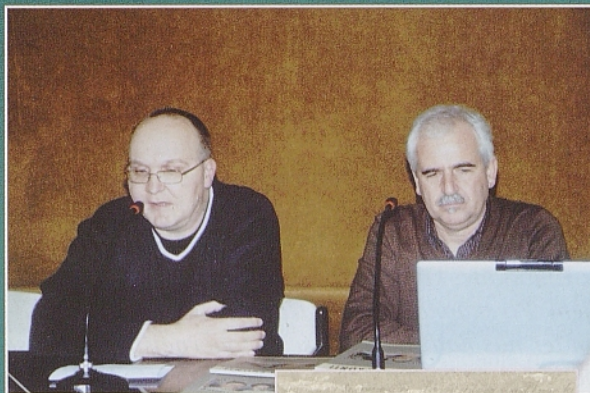
Med drugim je jasno zapisano, da pred zasedbo Jugoslavije zaradi odpora proti raznarodovanju in fašizmu ni bilo obsojenih in usmrčenih le deset ljudi, ki se jih navadno spominjamo (Gortan, štiri bazoviški junaki in pet junakov z II. tržaškega procesa), temveč je treba upoštevati še pet obveščevalcev, ustreljenih v zaporu Forte Bravetta v Rimu 24. oktobra 1942, in vsaj devet žrtev nemške represije zaradi atentatov na železniške proge. Prišteti bi jim bilo treba še tiste, ki so izgubili življenje med preiskavami ali med prestajanjem kazni.

**Jubilej Našega vestnika in nova knjiga Dušana Jakomina**

V Trstu je bila 25. januarja slovesnost ob 50-letnici izida prve številke glasila tržaških slovenskih duhovnikov Naš vestnik, ki zadnja leta redno izhaja kot mesečnik in ga ves čas ureja škedenjski dušni pastir Dušan Jakomin. O pomenu lista sta spregovorila predsednik Duhovske zveze župnik Žarko Škerlj in prof. Jurij Rosa. Zapela je dekliska skupina Vesela pomlad pod vodstvom Mire Fabjan. Na ogled je bila tudi razstava Od linotypa do računalnika.

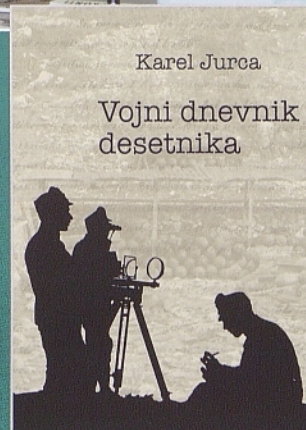
Gospod Jakomin je sočasno v samozaložbi na 118 straneh izdal Mali cerkveni slovar. O koristni publikaciji, ki je v nadaljevanjih nastajala na straneh Našega vestnika, so avtor, slavistka prof. Tatjana Rojc in teološki profesor Rafko Valenčič spregovorili 26. januarja na predstavitvi v Društvu slovenskih izobražencev.

## Društvo slovenskih izobražencev v novem letu



Mag. Andreja Valič (levo) in mag. Renato Podberšič ml. (desno)

V ponedeljek, 12. januarja, je bilo v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici prvo srečanje, ki ga je po božičnih in novoletnih praznikih pripravilo Društvo slovenskih izobražencev. Direktorica Študijskega centra za narodno spravo v Ljubljani mag. Andreja Valič je govorila na temo »Je modro govoriti o stvareh, ki bolijo?« Naslednji ponedeljek, 19. januarja, je v društvu predaval mag. Renato Podberšič ml. na temo »Prva svetovna vojna in Slovenci«. Po predavanju je predstavil knjigo Karla Jurca »Vojni dnevnik desetnika«, ki je pred kratkim izšla pri založbi Mladika. Gre za dnevnik, ki ga je med prvo svetovno vojno pisal oče znanega primorskega duhovnika, openskega rojaka Leopolda Jurca. Zadnji ponedeljek januarja pa so v društvu predstavili »Mali cerkveni slovar« škedenjskega kaplana Dušana Jakomina. Slovar sta predstavila Tatjana Rojc in Rafko Valenčič. Prvi ponedeljek v februarju je društvo posvetilo tržaškemu italijanskemu pisatelju Pinu Roveredu, kateremu je Mladika ob koncu lanskega leta prevedla knjigo kratkih zgodb z naslovom »Sporoči mi«. Avtorja sta predstavili in se z njim pogovarjali urednica Nadia Roncelli in prevajalka Magda Jevnikar.



Dr. Rafko Valenčič, Dušan Jakomin in Tatjana Rojc (levo), pisatelj Pino Roveredo (desno)

## Slovenski kulturni praznik v zdomstvu

Naneslo je, da je letošnji kulturni praznik 8. februarja sovpadel s prvo dveh mesečnih slovenskih maš, ki jih v Nürnbergu obhajamo že desetletja. Za to priložnost se nas je Slovencev nabralo nekaj več kot navadno, čeprav smo zaradi razsajajoče gripe ali drugih nevspečnosti marsikoga pogrešali.

Namesto običajne zaključne pesmi sem z župnikovim privoljenjem sama prebrala prisotnim kot uvod v naše praznovanje črtico **Očenaš za sovražnika** iz zbirke »Kam potujejo večeri« Saše Martelanca. Ko sem jo pred kratkim vnovič prebrala, me je spet tako prevzela, da sem želela posredovati tudi drugim pristrčni duh, ki jo preveva. Zahvaljujoč se izredno lepemu jeziku in mojstrskemu prikazovanju dogajanja mi je uspelo pritegniti zavzeto pozornost poslušalcev z zgodbo, ki je marsikoga ganila, ker ga je spominjala na lastno mladost in domače ljudi.

Po maši smo se zbrali v dvoranici bližnjega otroškega vrtca, kjer nas je študentski oktet **Puschluschtae** iz Ljubljane, ki ga je za ta dan k nam povabil naš župnik Stanko Gajšek, razveselil s svojim ubranim petjem. Po skupno zapeti Zdravljici in priložnostnem pozdravu nam je oktet postregel z vrsto narodnih pesmi ter nas nato seznanil še z modernejšimi songi sedanje slovenske proizvodnje. S svojim petjem »a capella« so imenitno dokazali, kako odvečna je lahko (včasih absolutno preglasna) glasbena spremljava.

Med kosilom, ki je sledilo kulturnemu programu, sva z možem izrabila priložnost, da se nekoliko pogovoriva z mladimi pevci. Zvedela sva tako, da nihče med njimi ne študira glasbe, ampak da obiskujejo različne fakultete: eden najinih direktnih sogovornikov je na primer bodoči elektrotehnični inženir, drugi pa filolog in etnolog. Ko je slednji slišal, da sedi poleg brata cenjenega prof. Pavleta Merkuja, je presenečeno izjavil, da si šteje to v veliko čast. Midva sva se pa veselila, da se kljub vsem negativnim napovedim še vedno najdejo mladi ljudje, ki navdušeno in uspešno gojijo slovensko pesem.

Na predvečer kulturnega praznika smo imeli mesečno slovensko mašo tudi v Erlangenu, kjer pa žal ni bilo predvideno nikakršno srečanje. Zato da ne bi ta pomemben dan šel kar tako neopaženo mimo, sem tudi tu na koncu maše prebrala isto črtico – z istim uspehom.

Ta enkratni praznik je torej v duhu združil domovino, zamejstvo in zdomstvo v skupno slovensko kulturno občestvo.

Mirella Urdih Merku



Oktet Puschluschtae (brez dirigenta) med branjem črtice v Erlangenu.

## Praznik Števerjanskega vestnika



Torta za jubilej Števerjanskega vestnika.

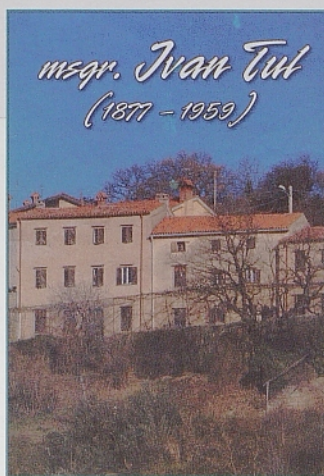
V Števerjanu so se 23. januarja spomnili 40-letnice Števerjanskega vestnika, ki ga izdaja domače Slovensko katoliško prosvetno društvo Francišek Borgia Sedej. Prvič je prišel med bralce 12. januarja 1969. Od takrat redno beleži pomembnejše dogodke v briški občini in župniji, ponuja vpogled v krajevne navade, objavlja utrinke iz preteklosti in predstavlja domače osebnosti.

Na proslavi v Sedejevem domu, ki jo je režiral Franko Žerjal, je najprej spregovoril predsednik društva Matej Pintar, sledile so recitacije in glasbene točke. Slavnostni govor je imel urednik Števerjanskega vestnika Marjan Drufovka, prisotne pa je nagovoril tudi odgovorni urednik Novega glasa Jurij Paljk. Predstavili so še dokumentarec o časopisu in društvu, ki ga je pripravil Hijacint Jusa, medtem ko je Lucija Prinčič pozdravila v imenu sestrskega Briškega časnika.

## Spomin na msgr. Ivana Tula

Ob 50-letnici smrti so se v Mačkoljah spomnili uglednega, a precej pozabljenega vaščana msgr. Ivana Tula.

O tem duhovniku, teologu, profesorju, pesniku in pisatelju, ki se je rodil 2. julija 1877 v Mačkoljah, umrl pa je 26. januarja 1959 v Gorici, so spregovorili 23. januarja v Srenjski hiši, kjer so odprli dokumentarno razstavo in predstavili brošuro, ki jo je sestavila domača kulturna delavka Ljuba Smotlak. 25. januarja pa so na zunanji steni domače cerkve odkrili spominsko ploščo, delo Pavla Hrovatina.



## UMRL JE DR. ROSARIO CACCAMO

V Rimu je 28. januarja umrl veliki prijatelj Slovencev, dolgoletni sodelavec in dobrotnik Slovenskega papeškega zavoda Slovenik dr. Rosario Caccamo. Slovenski narod je vzljubil po ženi, doma iz Dornberka.

Caccamo se je rodil 23. aprila 1919 v Palermu, svoje talente pa je polno razvil v Rimu kot nepremičninski posrednik, založnik, časnikar in politik. Kot je sam povedal, je diplomiral iz političnih ved, star 64 let, ker so ga že prej vsi ogovarjali z »doktorjem«. Politično se je udeleževal v Krščanski demokraciji, po njenem razpadu pa je imel nekaj časa svoje politično gibanje na ravni rimske občine oz. si je prizadeval za oživitve prenovljene KD. V času »slovenske pomladi« je tesno sodeloval s Slovenskimi krščanskimi demokrati in skušal po svojih močeh pomagati demokratizaciji in osamosvajanju.

V italijanskem merilu je dosegel izreden uspeh, ker si je kot prvi zamislil brezplačnik z malimi oglasi in reklamo. To je revija Porta Portese, ki izhaja dvakrat na teden v 200.000 izvodih in jo je urejal 32 let. Ob tem se je preizkusil tudi s potovalno agencijo, z zasebno televizijsko postajo, s štirinajstdnevnikom Il Difensore Civico in športnim brezplačnim štirinajstdnevnikom.

Kot časnikar je bil uveljavljen kronist in vaticanist. Papeža Janeza Pavla II. je tako spremljal na številnih pastirskih potovanjih.

## BORIS PAHOR NA MEDNARODNI POZORNICI

Tržaški pisatelj Boris Pahor je imel tudi v zadnjem obdobju vrsto odmevnih javnih nastopov v tisku, po radiu in televiziji ter na javnih srečanjih. V Parizu je skupno z madžarskim nobelovcem Imrejem Kertészom 17. januarja spregovoril v okviru pobude Tour de France des écrivains européens.

Radio Koper in Primorske novice so ga na podlagi izbir bralcev in poslušalcev razglasili za Osebnost Primorske leta 2008.

Rimski založnik Fazi Editore je januarja objavil prevod njegovega romana Parnik trobi nji pod naslovom Qui è proibito parlare.

## BOŽIČNI KONCERT ZCPZ

V tržaški stolnici sv. Justa je bil 18. januarja tradicionalni božični koncert Zveze cerkvenih pevskih zborov. Nastopili so mešana pevska zborstva Lipa iz Bazovice pod vodstvom Tamare Ražem in Sv. Jernej z Opčin pod vodstvom Janka Bana ter moška pevska skupina Sv. Jernej z Opčin pod vodstvom Mirka Ferlana. Božično misel je podala prof. Majda Cibic.

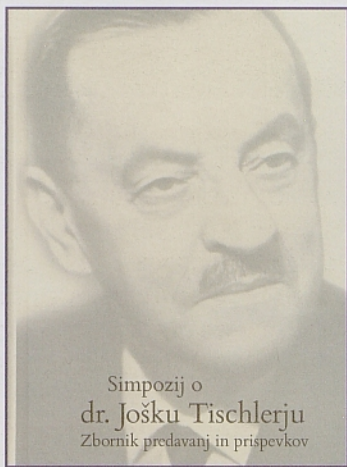
## INŠTITUT ZA DRUŽBENO IN VERSKO ZGODOVINO

Inštitut za družbeno in versko zgodovino v Gorici je 6. februarja izvolil za svojo novo predsednico zgodovinarico Liliano Ferrari, dosedanji »zgodovinski voditelj« Inštituta prof. Luigi Tavano pa je bil razglašen za častnega predsednika. V novem sedemčlanskem odboru sta dva mlajša goriška Slovenca, Peter Černic in Saša Quinzi.

## Zbornik o dr. Jošku Tischlerju

*V Celovcu sta Narodni svet koroških Slovencev in Krščanska kulturna zveza 23. januarja izročila 30. Tischlerjevo nagrado duhovniku Poldeju Zunderju, ki je župnik v Železni Kapli in še v dveh župnijah, za kulturno delo in zlasti za bogato ljubiteljsko gledališko dejavnost.*

*Ob tej priložnosti, dodatno pa 26. januarja na tiskovni konferenci, so predstavili 303 strani debelo, skrbno urejeno knjigo Simpozij o dr. Jošku Tischlerju, Zbornik predavanj in prispevkov. V njem je gradivo s simpozija o dr. Tischlerju, ki je bil 18. in 19. januarja lani v Celovcu in Tinjah ob 50-letnici Slovenske gimnazije.*



## Priznanja Mladi oder 2008

Na Prešernovi proslavi v Peterlinovi dvorani v Trstu so v ponedeljek, 9. februarja, podelili priznanja Mladi oder igralcem, režiserjem in ljubiteljem odrske umetnosti in slovenske besede.

Priznanja, ki sta jih že 34. leto podelila Slovenska prosveta iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, so letos prejele naslednje skupine na Tržaškem: učenci Osnovne šole Franceta Bevka z Opčin, dijaki Nižje srednje šole Srečka Kosovela z Opčin, dijaki Nižje srednje šole Ivana Cankarja od Sv. Jakoba v Trstu, Mladinska gledališka skupina SKD Igo Gruden iz Nabrežine, otroški zbor Ladijca iz Devina, igralska skupina Tamara Petaros z Opčin, tečajniki poletne gledališke šole Radijskega odra in Slovenske prosvete, gledališka skupina Slovenskega kulturnega kluba, Slovenski oder, Slovensko dramsko društvo Jaka Štoka s Proseka in Kontovela, skupina staršev otrok osnovnih šol in vrtcev openskega didaktičnega ravnateljstva.



Na fotografijah nekaj skupin, ki so na Prešernovi proslavi prejele priznanja Mladi oder 2008.

### PREBIVALSTVO GORICE

Po nedavno objavljenih podatkih je imela občina Gorica 30. novembra 2008 skupno 36.009 prebivalcev. Njihovo število počasi, a stalno upada. Med njimi je bilo 2.944 tujih državljanov, največ iz bivše Jugoslavije: 575 iz Srbije - Črne Gore, 505 iz Bosne - Hercegovine, 339 iz Slovenije in 208 iz Hrvaške.

### Dr. Metod Turnšek v Stični

V Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični so v soboto, 21. februarja, odprli razstavo ob 100-letnici rojstva pisatelja patra dr. Metoda Turnška. Razstavo je pripravil dr. Milan Dolgan, odprl pa jo je mariborski nadškof dr. Franc Kramberger. Odrpota bo do 30. avgusta 2009.

## KNJIGE

STO LET  
RAZDVOJENEGA NARODA

Slovenska revija Dve Domovini je objavila v številki 26 (2007) na straneh 117-141 članek Urške Sterle Odnos slovenskih izseljencev v Kanadi do matične domovine po drugi svetovni vojni. Moj komentar: Peter Vodopivec je napisal knjigo Od Pohlinove slovnice do samostojne Slovenije. Na strani 524 pravi sledeče: »Stike med matično Slovenijo in izseljenci v neevropskih, čezoceanskih državah pa so jugoslovanske in slovenske oblasti zaradi povojne politične emigracije vse do konca osemdesetih let strogo nadzirale.«

Za to skopo pripombo je kompleksni komunistični sistem špijoniranja in razdvajanja z zelo negativnimi posledicami za slovenske izseljence v Kanadi.

Komunisti so bili dobro organizirani in so vodili strogo kontrolo nad emigranti. Glavni organizatorji so bili komunisti, toda posluževali so se vsakogar, ki je bil pripravljen, da se jim za male usluge, ki so jih nudili, proda. Infiltrirali so več organizacij in s tem ustvarili nezaupanje, saj človek nikoli ni vedel, kdaj je kdo postal neznačajan.

Spoznali smo jih po propagandi, ki so jo širili: »Komunizem bo preoral cel svet«, »Domobranci so dobili, kar so zaslužili!«, »Ne politike!«, »Slovenski dom (v domobrantskih rokah) je treba demonstrativno porušiti!«, »Vse, kar so delale demokratske stranke (SLS, SNS) pred drugo svetovno vojno, je bilo zmotno in klavrno« itd.

Potem ko je komunizem leta 1990 propadel, so ti komunistični sopotniki propagirali in še propagirajo levo usmerjene stranke. Malo jih je motilo, da je ves svet obsodil komunizem, na primer angleška revija »The Economist 21. 12. 2002, str. 17: »A more comprehensive or ignominious collapse of communism – moral, material and intellectual – would be difficult to imagine.« (Težko bi si zamislili celovitejši ali sra-

motnejši zlom komunizma – na moralni, gmotni in intelektualni ravni.) Tudi v Sloveniji ni nič boljše. Sprave še ni, kar negativno vpliva na slovenske emigrante. Slovenija je edina izmed srednjeevropskih držav, ki ni obsodila komunizma.

Tržaški pisatelj Boris Pahor je ob odkritju spomenika pesniku in pisatelju Kocbeku leta 2004 govoril o »Zaprti, samovšečni, nevoščljivi in zlobni Ljubljani.«

Kako je bilo mogoče, da je pred 4 ali 6 leti Sobotna priloga Dela objavila članek, v katerem piše: »Včasih smo bili najboljši komunisti, zdaj smo najboljši kapitalisti.« Pozabi pa, da leži med obema sistemoma 60.000-80.000 mrtvih Slovencev in 100 let razdvojenega naroda.

O vseh teh problemih so slovenski izseljenci v Kanadi informirani in to negativno vpliva nanje, tako da se nekateri le s težavo odločijo, da obiščejo Slovenijo.

Kljub naznačenim negativnim aspektom v Sloveniji so izseljenci v Kanadi navdušeni nad pozitivnim dogajanjem v domovini, na primer nad predsedovanjem Evropski uniji, dokončanjem avtocest in gospodarsko rastjo. Približno 3.000 slovenskih izseljencev iz Kanade obišče Slovenijo vsako leto.

Izseljenci na splošno želimo, da pride čim prej do sprave in razumevanja ter spoštovanja med Slovenci v domovini.

## IZ KANADE V SLOVENIJO

Na strani 129 omenja avtorica omenjene razprave žalostno zgodbo tistih Slovencev, ki so se po 2. svetovni vojni vrnili iz Kanade v Slovenijo. To so bili v glavnem delavci s skromnimi prihranki. S seboj so pripeljali nove avtomobile in traktorje, ki so jim jih komunisti takoj zasegli. Razumljivo je, da se je večina vrnila v Kanado, ki jih je sprejela, čeprav nekateri nikoli niso zaprosili za kanadsko državljanstvo. Tujci – Kanadčani – so z njimi ravnali veliko bolje kot sonarodnjaki Slovenci. Ko so se ti ljudje vrnili v Kanado, so postali najbolj zagrizeni antikomunisti.

Zanimiv je primer g. Petriča, ki je bil eden najbolj uspešnih zbiralcev fondov za partizane v Kanadi. Takoj po vojni je obiskal domačo vas, kjer je zvedel, da so mu komunisti ubili brata in da so preganjali njegovo družino. Čez noč je postal fanatičen antikomunist. Ti novopečeni antikomunisti so ob povratku v Kanado nastopali proti komunizmu in Jugoslaviji med slovenskimi izseljenci v Kanadi, in to z velikim uspehom.

Ostali slovenski staronaseljenci so nato postali antikomunisti ali pa so bili vsaj zadržani do Tita. Na žalost so slovenski levousmerjeni komentatorji krivili politično emigracijo za to psihološko in politično spremembo pri slovenskih staronaseljencih v Kanadi. Dejansko pa je bilo zelo malo stikov med politično emigracijo in slovenskimi izseljenci, ki so prišli v Kanado pred 2. svetovno vojno.

## DONACIJE

Na strani 134 avtorica omenja, da so bile donacije kanadskih Slovencev sorodnikom in ustanovam v domovini v teku pol stoletja naravnost ogromne.

Podpisani je po poklicu ekonomist, specializiran v statistiki; v Kanadi živi že 50 let in je od vsega začetka zasledoval te donacije.

V Kanadi je približno 40.000 Slovencev, to se pravi 12.000-15.000 gospodinjstev. Po raznih raziskavah smo prišli do približnega zaključka, da je vsaka družina povprečno poslala letno v Slovenijo 800 kanadskih dolarjev. To vključuje denar, ki so ga emigranti potrosili med obiskom v Sloveniji. To je precej manj od tega, kar pošiljajo domov vsako leto Kubanci, Mehikanci in drugi Južnoameričani, in to po uradnih statistikah ameriške vlade. Mislim, da smo tudi Slovenci radodarni, toda manj kot »Latinos«. Osemsto kanadskih dolarjev na leto torej ni pretirana vsota.

Trinajst tisoč gospodinjstev po 800 kanadskih dolarjev na leto je 10 milijonov kanadskih dolarjev. V 50 letih je to 500 milijonov kanadskih dolarjev. V zadnjih časih je manj donacij, pa več

(dalje na naslednji strani) ►►

# Slovensko gledališče v Argentini (I. del)

Konec leta 2008 je pri založbi Mladika v Trstu s sodelovanjem Slovenskega gledališkega muzeja v Ljubljani in tržaške Knjižnice Dušana Černeta izšla obsežna knjižna publikacija *Slovensko gledališče v Argentini: ob 60-letnici zdomskega gledališkega delovanja: 1948–2007*. Uvodno besedo je napisala Francka Slivnik. Izbor fotografij in imensko kazalo je uredila Lučka Kremžar - De Luisa. Predsednik Knjižnice Dušana Černeta Ivo Jevnikar je prispeval uvodno besedo Knjigi na pot.

Knjigo je sestavil vodja knjižnice Marjan Pertot. To je že druga knjižna izdaja o gledališkem delovanju zamejskih in zdomskih Slovencev, ki jo je napisal Pertot. Že leta 2004 je izšla publikacija *V domovini Jake Štoka: Amaterska gledališka dejavnost na Proseku in Kontovelu: 1863–2004*. V pripravi je tretja publikacija s podobno vsebino, in sicer o gledališkem delovanju Slovencev, predvsem Primorcev, ki so se med svetovnimi vojnami preselili v Argentino, tam ustvarili bogato kulturno delovanje in se posvetili tudi gledališki dejavnosti. Popis tega delovanja bo pripomogel k temu, da bomo boljše spoznali njihovo tragedijo, ko so bili prisiljeni zaradi fašističnega terorja zapustiti svoje domove in se izseliti v nezano deželo.

Predstavitve knjige o slovenskem gledališču v Argentini je bila 17. decembra 2008 v prostorih Slovenskega gledališkega muzeja v Ljubljani. Dvorana je bila za to priložnost polno zasedena. Med prisotnimi je bilo več argentinskih Slovencev, med njimi tudi pesnik, pisatelj in dramatik Zorko Simčič, ki je izrazil svoje zadovoljstvo nad izidom knjige in se zahvalil vsem,

ki so sodelovali pri tem velikem projektu. Dodal je, da bodo knjigo z veseljem sprejeli tudi Slovenci, ki živijo v Argentini in ki so angažirani v dramskih društvih.

Predstavitve knjige je uvedla mag. Francka Slivnik, urednica knjižnih izdaj Gledališkega muzeja, ki je med drugim dejala, da je v knjigi *"Slovensko gledališče v Argentini" Marjan Pertot na podlagi dokumentacije zanimivo in izčrpno rekonstruiral šest desetletij gledališkega življenja argentinskih Slovencev, od eksodusa do današnjih dni, in v njej podrobno opisal pojav "argentinskega čudeža"*. Vse prisotne je pozdravil direktor Slovenskega gledališkega muzeja gospod Ivo Svetina, ki je poudaril pomen izdaje in izrazil željo, da bi se sodelovanje s Knjižnico Dušana Černeta in Mladiko še bolj okrepilo. Sledil je živahen pogovor, v katerem so udeleženci izrazili zadovoljstvo nad izdajo publikacije in presenečenje nad tako bogatim gledališkim delovanjem.

*Svobodna Slovenija*, tednik argentinskih Slovencev, ki izhaja v Buenos Airesu, je v božični številki objavil poročilo o predstavitvi knjige v Gledališkem muzeju z naslovom *Gledališka zgodba Slovencev v Argentini*. V 1. številki *Svobodne Slovenije*, ki je izšla 8. januarja 2009, pa je Gregor Batagelj objavil zelo podrobno poročilo o knjigi. Ker se nam njegova ocena zdi zelo pomembna, jo objavljamo v celoti.

»Med publiko, ki se je udeležila predstavitve knjige Marjana Pertota *"Slovensko gledališče v Argentini" v dvoranici Slovenskega gledališkega muzeja v Ljubljani, sta bila prisotna kar dva akademika: dr. Kajetan Gantar in Zorko Simčič.*

◀ (OCENE – dalje s prejšnje strani)

obiskov Slovenije, toda še vedno znaša preliv približno 10 milijonov kanadskih dolarjev na leto.

Slovenska potovalna agencija Kompas v Torontu meni, da vsako leto obišče Slovenijo približno 3.000 Slovencev iz Kanade. Ti potrosijo v Sloveniji, vključno z darili, približno 3.000 kan. dolarjev na družino. Že spet 10 milijonov na leto!

Slovenske finančne institucije imajo verjetno vsaj nekaj podatkov o teh sredstvih. Zelo zanimiva bi bila doktorska disertacija na kaki slovenski univerzi o donacijah iz Kanade. Mi imamo le skope podatke in osebne izjave, ki so često pretirane ali pa zmanjšane, ker se prejemniki in dobrotniki bojijo, da bi morali plačati davek na ta darila. Zato bi bila potrebna točna analiza.

Če bi potrdili donacije iz Kanade v 50 letih v višini 500 milijonov kanadskih dolarjev, bi morali k temu prištevi še vsaj 500 milijonov iz ostalih dežel po svetu, kjer živijo Slovenci.

V 50 letih je to milijarda kanadskih dolarjev ali znoten doprinos k financiranju slovenskega gospodarstva.

O tem v Sloveniji nočejo nič slišati.

**Peter Klopčič**



Kot bivši "Argentinec" in poznavalec tamkajšnjega gledališkega (in vsega) življenja je Simčič obogatil predstavitve s svojimi komentarji in dopolnitvami. Bil je prijeten trenutek tudi za tiste, ki vsaj minimalno poznajo življenje slovenske skupnosti v tujini. Sicer je predstavitev pokazala, kako malo še vedo nekateri o Slovincih po svetu. Sklepanje sloni na vprašanju, če ti režiserji in igralci, ki so omenjeni v knjigi, živijo od svoje umetnosti ali ustvarjalnosti ...

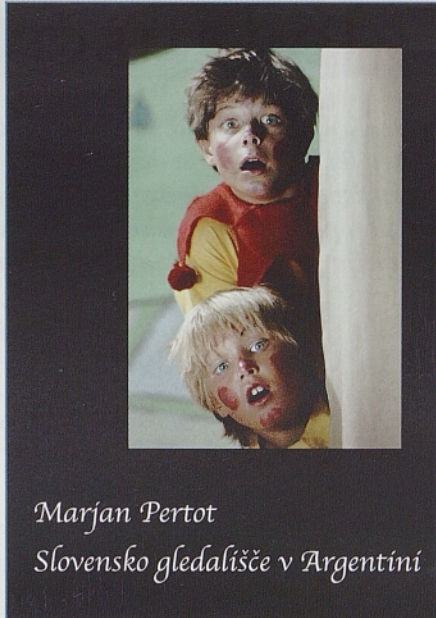
Razen tiskarjev in drugih grafičnih delavcev bomo težko našli koga, ki bi vedel, koliko je težek list papirja v knjigi.

Tudi jaz ne, ampak vem, koliko je težka knjiga, ki ima točno 500 strani: 1,3 kg! Ja, gledališče v Argentini je v tem dobrem kilogramu papirja stopilo v nesmrtnost.

Kljub temu ima knjiga še veliko večjo težo v sklopu informacij. Ko sem jo prijel v roke in samo malo prelistal, je nehala biti to knjiga, ampak se je prelevila v film: v glavi se mi je začel vrteti film o tej in oni predstavi, ki sem jo kdaj, danes že daleč v preteklosti, videl. Ali pa imena gledališčnikov, ki jih nisem osebno spoznal, so pa bili vedno prisotni v pogovorih tistih njihovih kolegov, ki so jih preživeli. Res, ta knjiga mi je bila kot del nadaljevanke "El túnel del tiempo".

Pertot si je zadal težko delo. Sicer je že navajen poprijeti za tovrstne naloge, saj je pripravil bibliografijo o slovenskem tisku v Argentini in v Veliki Britaniji. Kljub temu je potreboval cela štiri leta intenzivnega dela, da je prišlo do uspešne izdaje. Zelo pomemben pa je podatek, da je Marjan Pertot že star poznavalec slovenskih dejavnosti v izseljenstvu, saj si je kot knjižničar Knjižnice Dušana Černeta v Trstu dolga leta z veliko vnemo prizadeval, da je pridobil – če že ne vsega – zelo veliko večino tiskanega materiala, izdanega ali objavljenega v tujini. Tako je tudi lahko razrešil marsikatero kratico, ki jih je najti v obdelanem materialu. Pri tem sta mu bila blizu še ena bivša "Argentinka" Lučka Kremžar De Luisa in še en dober poznavalec slovenske skupnosti, časnikar Ivo Jevnikar.

V uvodnem delu je urednica knjige mag. Francka Slivnik predstavila življenje slovenske



Marjan Pertot  
Slovensko gledališče v Argentini

skupnosti, razporejeno po organizacijah. V enakem sklopu je Pertot razporedil svoj popis. Nastope je porazdelil po prirediteljih prireditve in po letnikih. Gledališko dejavnost je opredelil zelo široko: vse, kar se dogaja na odru (izvzeti so seveda koncerti) in je zapisano v pregledanih virih: od dramskih del, recitacijskih večerov, spominskih proslav pa do zaključnih šolskih prireditev ali priložnostnih prizorčkov n.pr. za dan mater, itd.

Tri skupine zaznamo: prireditve, ki so jih pripravile osrednje organizacije, igralske družine in slovenski Domovi. Na koncu je še popis naslovov predstavljenih del, bibliografija dramskih del, izdanih v Argentini, in seznam oseb, ki so omenjene v knjigi.

Hotel sem prešteti, koliko naslovov – predstavitev v različnih letih – je Pertot uspel zapisati, pa nisem prišel do konca. Če je na vsaki strani zapisanih 32 predstavitev, strani pa je 48, znese to dobrih – zelo dobrih – 1.500 predstavitev. In to so predstavitve; pomnožite še vsako s številom ponovitev ...

In še dve ugotovitvi, ki nista prav nič originalni:

1) Knjiga ima 500 strani. V njej so nastopi in kratek izsek iz poročila, ki je zabeležil prireditve. Si mislite, koliko bi bila knjiga lahko debela, če bi zapisali še imena vseh, ki so sodelovali na odru ali pa za njim?

2) Vsi podatki so povzeti iz poročil in literature, ki jo Pertot navaja proti koncu knjige. Torej: česar ni bilo napovedano, poročano ali pokritizirano v tiskani obliki – ni omenjeno v knjigi, ne bo prišlo v zgodovino slovenskega gledališča v Argentini (ergo: vsa čast tistim, ki skrbijo oz. napišejo poročilo/kritiko o prireditvi). In žal: eno tako sem zasledil ...

Pertot si je zadal težko delo – in ga uspešno dokončal! Ker pa mu zbirateljska žilica kar ne da miru, že napoveduje nov izziv: hoče zbrati podatke o slovenskem gledališču v Argentini, ampak tistem pred letom 1947! To bo res težka naloga, ki pa ne bo nič manj zanimiva: Kaj drugega, kot da mu želimo novih uspehov.«

(dalje)

*Pozdravljena, ga. Švent!*

*Oglašam se iz Trsta. V zadnji številki revije Mladika sem prebrala vaš zanimiv prispevek o Štefanu Tonkliju. Hotela pa sem vas opozoriti na dve netočnosti, tako da bo informacija popolnejša.*

*Goriški pesnik je izdal 16 pesniških zbirk (v članku je navedeno, da jih je izdal 14), v Narodni in študijski knjižnici pa nam jih manjka štiri, in sicer Neurejen venec, Venec na grob materi, Bodi črka srčna kri ter Ob 50-letnici smrti goriškega nadškofa msgr. F. B. Sedeja. Njegovo pesniško zbirko Na križpotjih cest stojim pa imamo v treh izvodih. Na žalost je pri nas velika kadrovska sti-*

*ska, tako da smo doslej uspeli vnesti v elektronski katalog Cobiss le približno eno tretjino gradiva, za dve tretjini gradiva pa je še vedno potrebno uporabljati listkovni katalog (skupno imamo približno 130.000 enot). Samo v listkovnem katalogu imamo, na žalost, še veliko domoznanskega gradiva in tudi veliko zdomskih publikacij (predvsem iz Argentine). Če boste kdaj potrebovala kakšno informacijo o gradivu v NŠK, nas lahko kar pokličete in vam jo bomo rade volje posredovali.*

*Lep pozdrav iz Trsta*

*Ksenija Majovski,*

*Narodna in študijska knjižnica Trst*

## ZAPISNIK 37. LITERARNEGA NATEČAJA MLADIKE

Komisija literarnega natečaja Mladike, ki se je sestala v sredo, 21. januarja 2009, na sedežu Slovenske prosvete v Ulici Donizetti 3, je obravnavala 76 prispevkov v prozi in 55 ciklusov pesmi, ki so v roku prišli na uredništvo revije. Komisija je po temeljiti razpravi in oceni dosegljivih prispevkov podelila sledeče nagrade:

### PROZA

**Prvo nagrado** za prozo prejme novela z naslovom **Vračanje**, ki je prispela pod šifro Vračanje avtorice **Manke Kremenšek Križman** iz Ljubljane. Novela iz današnjega življenja je večplastna, glavni junak se spominja svojega otroštva, življenja v bloku in skritih družinskih tragedij v soseski. Avtorica se odlikuje s smislom za podrobnosti.

**Drugo nagrado** prejme novela z naslovom **Čakajoča**, ki je prispela pod psevdonomimom Silvan. Napisala jo je **Mateja Gomboc** iz Ljubljane. Zgodba se dogaja v Trstu in avtorica je znala zajeti obmorsko atmosfero polno hrepenenja in pričakovanja.

**Tretjo nagrado** prejme novela z naslovom **Reka**, ki je prispela pod psevdonomimom Policist. Napisala jo je **Nataša Konc Lorenzutti** iz Šempasa. Napeta pripoved pritegne bralca in ga sooči z nevarnostmi današnjih dni.

Komisija priporoča za objavo še novele: »Učitelj v podružnični šoli« Primoža Vresnika iz Ljubljane, »Na Kubo po skrivnost« Jane Kolarič iz Ljubljane, »Odlomek iz dnevnika« Ivane Hauser iz Radelj ob Dravi, »Kava, kafe, kavica« Darinke Kozinc, »Teta Mara in vlak« Darke Zvonar Predan iz Maribora, »Odhajanje« Olge Paušič iz Lendave, »Potovanje v K-raj« Tarcisie Galbiati iz Ljubljane.

### POEZIJA

**Prvo nagrado** za poezijo prejme cikel pesmi »**Dobro, pa se še izboljšuje**«, ki je prispel pod psevdonomimom Žardna. Avtorica je **Lidija Golc** iz Ljubljane. Avtorica je ujela v verze življenjsko realnost, ki se včasih zdi banalna, vendar nas njene besede nagovarjajo k razmišljanju.

**Drugo nagrado** prejme cikel pesmi brez naslova. Prispel je pod psevdonomimom Scorpio, avtorica je **Andrejka Jereb** iz Idrije. Pesmi odlikuje globoka uglasenost z naravo, izvirna metaforika in zavedanje človeške krhkosti.

**Tretjo nagrado** prejme cikel pesmi brez naslova pod psevdonomimom Brest. Avtorica je **Stanka Devjak** iz Maribora. Pesmi odražajo odnos avtorice do zgodovinske dediščine, religije in narave.



## čuk na obelisku

TRST, GORICA, ČEDAD (ČUK-PRESS) – Tudi Čuk se je vključil v razpravo o reformiranju organiziranosti slovenske manjšine v Italiji. Želel je sicer pisati esej ali daljše razmišljanje, vendar je v njem prevladala pesniška duša in je svoje misli preli v verze. Te zdaj ponuja v branje in razmislek tako vrhovom naše organiziranosti kot navadnim zamejskim smrtnikom.

### Reformizem po zamejsko

Tuhta, tuhta naš predsednik Rudi,  
tuhta, misli in se silno trudi,  
kako bi rešil kvadraturu kroga,  
ki pravi se ji vsezamejska sloga.

Odkar je Silvio nam zaprl pipo,  
prišla je kriza skoz' razbito šipo.  
za stroške, davke, plače, nelikvidnost  
ne bo dovolj – nam pravijo – le  
pridnost.

Nato zasveti se mu žarek genija,  
ki sad je plodovitega mišljenja:  
vse rešil namreč bo neologizem,  
ki magično se sliši – REFORMIZEM.

To ti namreč prava je beseda!  
Kaj zato, če vlada prava zmeda  
glede pomena njenega, seveda,  
saj glavno je, da daje vtis ti reda.

A Rudija sedaj raznaša od gneva,  
se dvojnikov in trojnikov loteva,  
saj zanje v naših vrstah ni prostora,  
saj to so pač najhujša naša mora!

»Reformno združiti društva, ustanove,  
spojiti je treba šole in domove,  
saj samostojni nas preveč košajo,  
povrhu pa upravljati jih ne znajo!«

Tako na glas razmišlja šefe Rudi  
in kot glavar v smrtni uri hudi  
ob sebi zbira četico reformno  
vojakov zvestih z vero neumorno.

Mermolja Ace, mož izredne face,  
on pisec je brez časnikarske race,  
saj resno piše dolga Ogledala,  
ki naj za vse so Biblija, ne pa šala!

In Peric, izraziti finančni molj,  
ki mlade rad ima, Mladino bolj.  
Še Mihalič in Kufo tu stojita:  
pač prava reformistična elita!

Še eden je, ki ima reforme dar:  
Brezigar, manjšinski pravi car.  
Upokojenca iz Trsta in Ljubljane  
usoda naša res očitno gane.

Časnikar, politik, penzioner:  
to pravi je reformni buldožer.  
Programske konference korifej,  
kjerkol' je bil, nič več ni kakor prej!

Predsednik paritetnega odbora,  
ki SSO-ja in Spetiča je mora:  
dvojezične nam je cone risal skico,  
izložil pa je Trst in še Gorico!

»S tako četo prideš kamorkoli!«,  
si Rudi misli: »Če pa gre po smoli  
in nas ogrožati začenja kak Terpin,  
je tu še zvesti Peterin-Tin-Tin.«

Vsi skupaj so pa res manjšinski  
server,  
krepijo v Gorici KB Center,  
razvijajo Slovike in Slomake,  
da SSO bi končno stegnil krake.

Da! Zamejcem res se bliža doba zlata,  
ko bodo na stežaj odprta vrata  
v obljubljeni ta zemeljski nam raj,  
kjer bomo imeli le Primorski-RAI.

Takrat se bomo res vsi radi imeli,  
takrat se bomo res vsi objeli!  
Da pa zamejci préecej ne zaspijo,  
jim nudiš odrsko pornografijo.

Pozabil šef ne bo na druge stare,  
jim strpal okostnjake bo v omare,  
da Safti, družba Dom in TKB -  
- vse skupaj rehabilitira se.

Če kdo vpraša: »Kaj pa imovina?«,  
odgovor bo: »Zasebna je lastnina!«  
Kaj pa, če nam ne gre vse kot po olju,  
če znajd' mo se na kakem minskem  
polju?

»Problema nema,« pravi šefe Rudi:  
»Če znajdemo se v kaki godlji hudi,  
bo koj prišel manjšini vsej v bran  
junaški borec – Nono partizan!«

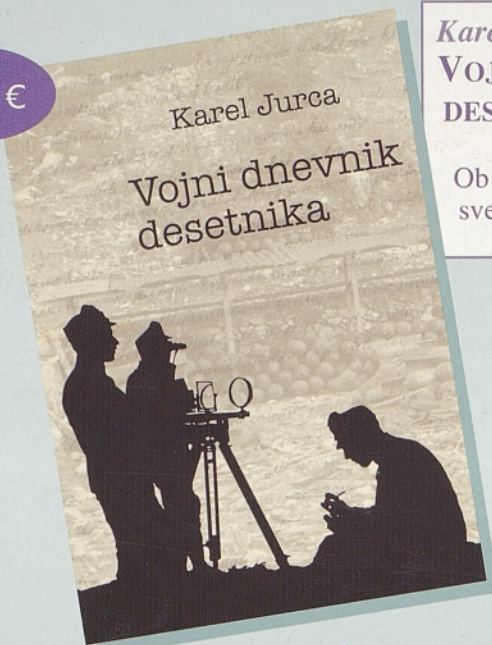
A šefe misli tudi na nasledstvo,  
saj Gabrovec ni več njegovo sredstvo.  
Kdo vodil eskagezejevsko bo vlado?  
Šušlja se, da bo brke imel in brado.

Tako zamejci, zdaj veš, kaj tebe čaka,  
kaj je reforma (bolje: kaj je tlaka).  
Le upaj pa, da prideš v tako stanje,  
ko zbudiš se in si oddahneš – SANJE!

Opomba: vsako morebitno nanašanje na resnične osebe, ustanove in dogodke je zgolj naključno in produkt umetniške fantazije.



19,00 €



*Karel Jurca*  
**VOJNI DNEVNIK  
DESETNIKA**

Ob 90-letnici konca I.  
svetovne vojne.

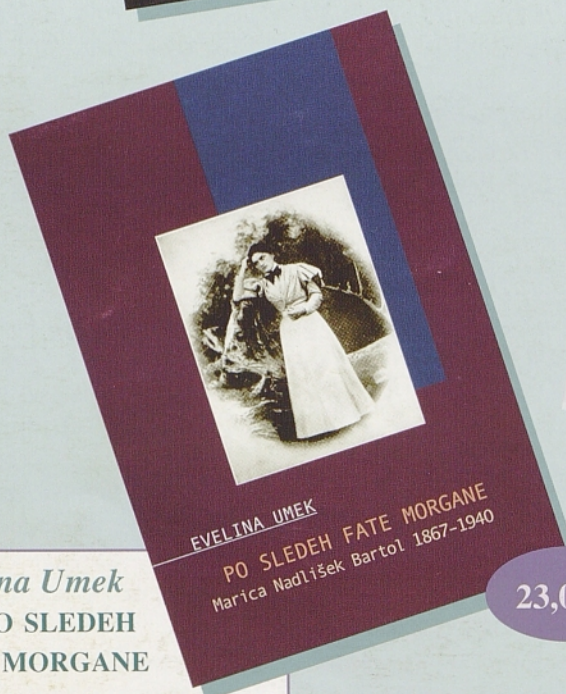
38,00 €



**L'ALTRA ANIMA  
DI TRIESTE**

saggi  
racconti  
testimonianze  
poesie

a cura di Marija Pirjevec



*Evelina Umek*  
**PO SLEDEH  
FATE MORGANE**

Življenjske sledi svetoivanske  
pisateljice Marice Nadlišek  
Bartol.

*EVELINA UMEK*  
**PO SLEDEH FATE MORGANE**  
Marica Nadlišek Bartol 1867-1940

23,00 €

**L'ALTRA ANIMA  
DI TRIESTE**  
uredila Marija Pirjevec

Eseji, novele, pričevanja, pesmi iz  
slovenske literarne produkcije od  
Trubarja prek Kosovela in Bartola  
do Rebule in Pahorja.

*M* založba  
**MLADIKA**